

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μεταξούλα Μανικάρου | Γιώργος Ασημακόπουλος
Βησσαρία Ζορμπά-Ραμπούλου | Διονύσης Λεϊμονής
Περσεφόνη Παπαμιχαήλ | Δέσποινα Παυλίδου | Γιώργος Χρυσουδάκης

Συγγραφικό σημειωματάριο

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής / Αξιολογητής

Αξιολογήτρια

Αξιολογητής

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Υπεύθυνη του μαθήματος/γνωστικού αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης

Αντωνίου Αλέξανδρος Σταμάτιος

Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου

Ζέρβα Γεωργία

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Χουρσανίδης Εμμανουήλ

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Γίδας Γεώργιος

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Μποζιονέλος Γαβριήλ

Πτυχιούχος γραφιστικής

Βασιλική Βαρτζιώτη, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ.

Μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο:

«Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συριίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μεταξούλα Μανικάρου
Γιώργος Ασημακόπουλος
Βησσαρία Ζορμπά-Ραμποπούλου
Διονύσης Λεϊμονής
Περσεφόνη Παπαμιχαήλ
Δέσποινα Παυλίδου
Γιώργος Χρυσουδάκης

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ Μεταξούλα Μανικάρου,
Δρ.-Postdoc Φιλολόγος, Συγγραφέας
Γιώργος Ασημακόπουλος,
MEd Φιλολόγος, Εκπαιδευτής στις Ν.Τ.
Βησσαρία Ζορμπά-Ραμποπούλου,
Δρ. Φιλολόγος, Συγγραφέας
Διονύσης Λειμόνης,
MEd Φιλολόγος, Συγγραφέας
Περσεφόνη Παπαμιχαήλ,
ΜΑ Φιλολόγος, Συγγραφέας
Δέσποινα Παυλίδου, Φιλολόγος
Γιώργος Χρυσουδάκης,
MEd Διδακτική Γλώσσας και Λογοτεχνίας,
Φιλολόγος, Συγγραφέας

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ Μεταξούλα Μανικάρου,
Δρ.-Postdoc Φιλολόγος, Συγγραφέας

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ Δημιουργικό τμήμα των Εκδόσεων Πουκαμισάς

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ / ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ Όλγα Παλαμήδη

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ Δημιουργικό τμήμα Εκδόσεων Πουκαμισάς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγικό Σημείωμα	7
Ρίτσαρντ Μπαχ, <i>Ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον</i>	11
Ρέα Γαλανάκη, <i>Ο βίος του Ισμαήλ Φερικ πασά</i>	22
Μάνος Κοντολέων, <i>Η μάσκα του Καπιτάνο</i>.....	34
Ευάγγελος Αυδίκος, <i>Οδός Οφθαλμιατρείου</i>.....	46
Αναγνωστικό Ημερολόγιο	59
Ενδεικτικός Πίνακας Αυτοαξιολόγησης Μαθητή/τριας.....	61

Εισαγωγικό Σημείωμα

Διάβαζε πεσμένος απάνω στο ιερό κείμενο, πολεμούσε, στην αρχή με βαρύ ιδρώτα, να ανοίξει την κάθε λέξη για να βρει την ουσία. Η κάθε λέξη στην αρχή τού φάνταζε σαν ένα πετραμύγδαλο κι έπρεπε να το σπάσει για να βρει και να γευτεί το γλυκύτατο καρπό· μα σιγά σιγά, με τον καιρό, με την αγάπη, οι λέξεις μαλάκωναν, αλάφρωναν, άνοιγαν μόνες τους κάτω από τη ζεστή αναπνοή.

Νίκος Καζαντζάκης

I. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το *Συγγραφικό Σημειωματάριο* απευθύνεται στους/στις μαθητές/τριες και αξιοποιεί ένα είδος «οδηγού» για την υποβοήθησή τους και τον σωστό προσανατολισμό τους στον «χάρτη» της λογοτεχνικής ανάγνωσης.

Στοχοθεσία αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου

II. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΩΝ ΑΥΤΟΤΕΛΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Για την Α΄ τάξη του Λυκείου προτείνονται τα παρακάτω λογοτεχνικά βιβλία:

1. Ρίτσαρντ Μπαχ, *Ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον*, εκδόσεις Διόπτρα (ανατύπωση), Αθήνα 2023.

Το βιβλίο αυτό συνδέεται με τη Θεματική Ι «Με τη Λογική ή με το Συναίσθημα:» του βιβλίου της Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου, που πραγματεύεται τις ενδοψυχικές αντιφάσεις που δημιουργούνται από τη σύγκρουση ανάμεσα στις επιταγές του Νου και στη φωνή της Καρδιάς. Η αλληγορική ιστορία ενός νεαρού Γλάρου και στη συνέχεια των ακολούθων του, που αποφασισμένοι να πραγματοποιήσουν τα όνειρά τους συγκρούονται με τους κανόνες του σμήνους, απηχεί με πολύ εύστοχους συμβολισμούς τις διαχρονικές συγκρούσεις ανάμεσα στα συναισθήματα των εφήβων και στις επιταγές του κοινού νου, όπως αυτές ορίζονται από το εκάστοτε κοινωνικό πλαίσιο.

2. Ρέα Γαλανάκη, *Ο βίος του Ισμαήλ Φερίκ πασά*, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2008.

Το βιβλίο αυτό συνδέεται με τη Θεματική II «Τι πραγματικά αξίζει; (διλήμματα, προκλήσεις αποφάσεις)» του βιβλίου της Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου. Συγκεκριμένα, ο ιστορικός ήρωας Ισμαήλ Φερίκ πασάς ενσαρκώνει το τραγικό πρότυπο του διχοτομημένου ανθρώπου που ζει τη διπλή συνείδηση και ταυτότητά του ανάμεσα σε δύο θρησκείες (Χριστιανισμός και Μουσουλμανισμός), δύο πατρίδες (Κρήτη και Αίγυπτος), δύο πολιτισμούς και δύο ονόματα (Εμμανουήλ Καμπάνης-Παπαδάκης και Ισμαήλ Φερίκ πασάς). Και αυτή η διχοτόμηση βιώνεται στο επίπεδο των ψυχικών ατομικών συγκρούσεων του πρωταγωνιστή.

3. Μάνος Κοντολέων, *Η Μάσκα του Καπιτάνο*, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2021.

Το βιβλίο αυτό συνδέεται με τη Θεματική III «Ποιος από τους δυο μας είναι ο άλλος;» του βιβλίου της Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου και πραγματεύεται θέματα ταυτότητας που απασχολούν τους νέους, ποιοι είναι, πού ανήκουν, πώς αυτοπροσδιορίζονται, αλλά και «μεγάλα ερωτήματα» που συνήθως τους απασχολούν.

4. Ευάγγελος Αυδίκος, *Οδός Οφθαλμιατρείου*, εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα 2019.

Το βιβλίο αυτό συνδέεται με τη Θεματική IV «Λογοτεχνικά κείμενα για τη Λογοτεχνία» του βιβλίου της Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στον ποιητή Κώστα Κρυστάλλη, έναν Ηπειρώτη ποιητή της Νέας Αθηναϊκής Σχολής, που έφυγε από τη ζωή στα 26 του χρόνια. Στο μυθιστόρημα αποτυπώνονται ο πόθος και η ανάγκη του καλλιτέχνη να εκφραστεί μέσα από την τέχνη του λόγου, καταγράφονται οι δυσκολίες που εμποδίζουν συχνά το έργο του, αλλά και ο τρόπος που αντιμετωπίζεται από τους σύγχρονούς του και τους μεταγενέστερους αναγνώστες, λογοτέχνες και κριτικούς. Ένα βιβλίο που αποδεικνύει ότι η λογοτεχνική δημιουργία δεν περιορίζεται από τον τόπο και τον χρόνο, αλλά αποτελεί ένα διαχρονικό ταξίδι που μας συνδέει βαθιά με τον εαυτό μας και τους άλλους.

Slideshow με εικόνες για τα βιβλία που μας ταξιδεύουν

III. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Η μελέτη του αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου θα ακολουθήσει τις εξής φάσεις:

Α΄ Φάση: Πριν από την ανάγνωση του λογοτεχνικού βιβλίου – Προαναγνωστικό στάδιο.

Β΄ Φάση: Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης του λογοτεχνικού βιβλίου – Αναγνωστικό στάδιο.

Γ΄ Φάση: Μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης όλου του λογοτεχνικού βιβλίου – Μεταναγνωστικό στάδιο.

Ειδικότερα και πιο συγκεκριμένα, το *Συγγραφικό Σημειωματάριο* ακολουθεί την εξής δομή:

1. Συγγραφικές επιλογές: Στην ενότητα αυτή δίνεται η δυνατότητα στους/στις μαθητές/τριες να συγκροτήσουν ένα βασικό σώμα κατανόησης και επεξεργασίας του κειμένου. Η επεξεργασία γίνεται σε τρεις φάσεις: *Πριν από την ανάγνωση, κατά την ανάγνωση, μετά την ανάγνωση*. Και συμπληρώνεται το «Αναγνωστικό Ημερολόγιο».

2. Εργαστήρια Γραφής: Οι μαθητές/τριες μπορούν να συγγράψουν δικά τους λογοτεχνικά κείμενα, που ανήκουν σε διαφορετικά είδη από αυτό που διάβασαν και υλοποιούνται *κατά τη διάρκεια* (αναγνωστική φάση) και *μετά την ανάγνωση* (μεταναγνωστική φάση) των εξεταζόμενων τμημάτων.

3. Δραστηριότητες επιλογής: Στην ενότητα αυτή ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να συμπεριλάβει επιπρόσθετες δραστηριότητες εστιασμένες στο συνολικό βιβλίο ή δραστηριότητες συνανάγνωσης και διερεύνησης που θα ακολουθήσουν τα χαρακτηριστικά ενός «σχεδίου μάθησης/project».

Καταληκτικές σκέψεις: Αποκλειστικές επιλογές και συνταγές δεν ενδείκνυνται στην ανάγνωση του αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου. Όλα αλλάζουν, όλα έρχονται και παρέρχονται... Ο τρόπος οργάνωσης και οι διδακτικές επιδιώξεις της διδασκαλίας, αλλά και η δημιουργία ενός περιβάλλοντος αναγνωστικής απόλαυσης εξαρτώνται από: α) το ίδιο το λογοτεχνικό κείμενο και τη διαφορετική πρόσληψή του ανά εποχές και τόπους, β) την ιδιομορφία της τάξης, γιατί τα παιδιά δεν είναι ποτέ ίδια και γ) την προσωπικότητα και τη σκευή των εκπαιδευτικών, που αναζητούν μια διαφορετική «γλώσσα» κάθε φορά για να προσεγγίσουν τη διδασκαλία τους.

Η συγγραφική ομάδα

Αναλυτική παρουσίαση των φάσεων του αυτοτελούς λογοτεχνικού έργου

Χάρτης της ιστορίας

Ενδεικτικός Πίνακας Αυτοαξιολόγησης Μαθητή/τριας

Ενδεικτικός Πίνακας Αξιολόγησης για τον/την Εκπαιδευτικό

Γλωσσάρι Λογοτεχνικών Όρων

Βασικά στοιχεία Αφηγηματολογίας

Οδηγίες προς τον/την εκπαιδευτικό για τη μελέτη των αυτοτελών λογοτεχνικών έργων

Αναγνωστικό Ημερολόγιο

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

1. Ταυτότητα του βιβλίου

Στην παρούσα μορφή, η νουβέλα *Ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον* του Ρίτσαρντ Μπαχ κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Διόπτρα το 2015, σε μετάφραση Γ. Κυπραίου, επιμέλεια Γ. Κοβαλένκο και εικονογραφημένο με τις αυθεντικές φωτογραφίες του Russel Manson. Ανατυπώθηκε από τον ίδιο εκδοτικό οίκο τον Ιούλιο του 2023. Στην αρχική του μορφή το έργο εκδόθηκε και κυκλοφόρησε στην αμερικανική αγορά το 1970.

2. Κριτήρια επιλογής του βιβλίου

Η νουβέλα *Ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον* συνδέεται με τη Θεματική Ι «Με τη Λογική ή με το Συναίσθημα;» του βιβλίου της Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου, που πραγματεύεται τις ενδοψυχικές αντιφάσεις που δημιουργούνται από τη σύγκρουση ανάμεσα στις επιταγές του Νου και στη φωνή της Καρδιάς.

3. Σύντομη απόδοση του περιεχομένου

Η νουβέλα αφηγείται την ιστορία ενός νεαρού Γλάρου, που γοητευμένος από τις δυνατότητες της πτήσης καταφέρνει να πετάξει πιο ψηλά και πιο γρήγορα από τα υπόλοιπα μέλη του σμήνους στο οποίο ανήκει. Ανάγοντας όμως τη χαρά της πτήσης σε αυτοσκοπό και αδιαφορώντας για τους βιοποριστικούς σκοπούς της, διαφέρει πλέον πολύ από την κοινωνική του ομάδα. Έτσι, τα υπόλοιπα μέλη τον καταδικάζουν και τον εξορίζουν. Τότε αρχίζει μία μοναχική πορεία γνωριμίας του κόσμου και του εαυτού του. Τελικά, ο Γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον, μαθαίνοντας μέσα από τις αποτυχίες του τα όρια του εαυτού του και των άλλων, κατακτά βαθμιαία τους στόχους του, συγχωρεί, αγαπά και εντάσσεται εκ νέου με άλλο ρόλο και σκοπό σε μια νέα κοινότητα γλάρων.

Slideshow με
εικόνες για γλάρους

II. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Α΄ Φάση: Πριν από την ανάγνωση – Προαναγνωστική φάση

1. Συμπληρώστε, αρχικά, την ταυτότητα του βιβλίου στον παρακάτω πίνακα.

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΒΙΒΛΙΟΥ	
Τίτλος βιβλίου	
Συγγραφέας	
Εκδοτικός οίκος	
Τόπος έκδοσης	
Χρονολογία	
ISBN	
Αριθμός σελίδων	

2. Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τον συγγραφέα του βιβλίου. Να συντάξετε ένα σύντομο βιογραφικό του σημείωμα.
3. Ποια υπόθεση κάνετε σχετικά με το θέμα του βιβλίου διαβάζοντας τον τίτλο του; Καταγράψτε τη με συντομία.
4. Διαβάστε το οπισθόφυλλο του βιβλίου. Επιβεβαιώθηκε η αρχική σας υπόθεση;
5. Διαβάστε το *Σημείωμα του Εκδότη* (σ. 11). Τι είδος μοναδικού ταξιδιού φαντάζεστε ότι πραγματοποιεί ο κεντρικός ήρωας του έργου; Πώς φαντάζεστε το μοναδικό σε μαγεία και εμπειρία αναγνωστικό ταξίδι που θα πραγματοποιήσετε μαζί του;
6. Παρατηρήστε το εξώφυλλο της παρούσας έκδοσης, ξεφυλλίστε το βιβλίο και παρατηρήστε τις φωτογραφίες που το «εικονογραφούν» εσωτερικά. Ποια συναισθήματα σας δημιουργούνται; Καταγράψτε τα επιγραμματικά.
7. Αναζητήστε και παρατηρήστε εξώφυλλα από προηγούμενες εκδόσεις του έργου. Εκτυπώστε τα ή φωτοτυπήστε τα. Ποιο θα επιλέγατε αν ήσασταν εσείς ο/η εικονογράφος της έκδοσης; Γιατί;

Β΄ Φάση: Κατά την ανάγνωση – Αναγνωστική φάση

1η ενότητα. Μέρος Πρώτο: Ο Γλάρος Ιωνάθαν, το Σμήνος και η Εξορία

1. Συγγραφικές Επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. α) Υπάρχει κάτι που λατρεύεις και το καλλιεργείς με πάθος; Θα ήθελες μεγαλώνοντας να το κάνεις επάγγελμά σου;
β) Ποια είναι η στάση των συνομηλίκων σου (αδελφών, συγγενών, συμμαθητών/τριών) απέναντι σε αυτό;
2. Υπάρχει κάποια δραστηριότητα με την οποία θα ήθελες να ασχοληθείς, αλλά οι γονείς σου την απαγορεύουν επειδή τη θεωρούν εξαιρετικά ριψοκίνδυνη;

Κατά την ανάγνωση

1. Ο συγγραφέας χωρίζει το κείμενό του σε τέσσερα μέρη χωρίς να δίνει τίτλους κεφαλαίων. Δώστε εσείς έναν τίτλο στο 1ο κεφάλαιο με βάση το περιεχόμενό του.
2. Περιγράψτε τον χαρακτήρα του Γλάρου Ιωνάθαν, όπως παρουσιάζεται στις σελίδες που διαβάσατε στο σχολείο και στο σπίτι.
3. Διακρίνετε τα περιγραφικά, τα αφηγηματικά και τα διαλογικά μέρη του Πρώτου Μέρους.
4. Χαρακτηρίστε το είδος της αφήγησης και του αφηγητή τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με συγκεκριμένες αναφορές στο κείμενο.
5. Στη σελίδα 17 υπάρχει η φράση: «Οι γλάροι, όπως ξέρετε, δεν κομπιάζουν ποτέ ούτε τρικλίζουν». Ποιος μιλάει εδώ και σε ποιους απευθύνεται; Γιατί;
6. Εντοπίστε τις μεταφορές, τις παρομοιώσεις και τις οπτικές εικόνες της ενότητας.

Μετά την ανάγνωση

1. Ανακεφαλαιώστε όσα έχουν συμβεί σε μία σύντομη περίληψη.
2. Καταγράψτε τα πρόσωπα της Ενότητας και αντιστοιχίστε τα με τις συμπεριφορές τους.
3. Καταγράψτε τις αντιθέσεις ανάμεσα στις προσδοκίες του Ιωνάθαν και στις αντιδράσεις του περιβάλλοντός του.
4. Ποια συναισθήματα πιστεύετε ότι οδήγησαν τον Ιωνάθαν στην υπαναχώρηση που περιγράφεται στις σελίδες 24 και 25;

5. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα συναισθήματα του Ιωνάθαν κατά τη διάρκεια της Ατίμωσης;
6. Ποιες πιστεύετε ότι θα είναι οι πράξεις του Ιωνάθαν στη συνέχεια της ιστορίας;

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Φανταστείτε ότι είστε ο Γλάρος Ιωνάθαν. Προσπαθήστε τώρα να αποτυπώσετε την ψυχολογική σας κατάσταση σε ένα στικιούργημα για hip-hop μουσική.
2. Φανταστείτε ότι είστε: α) ο πατέρας του Ιωνάθαν, β) η μητέρα του Ιωνάθαν. Καταγράψτε τους φόβους του πρώτου για την πορεία του γιου του σε μία σελίδα επιστολής που στέλνει σε κάποιον/α συγγενή ή φίλο/η του, και τους φόβους της δεύτερης για την τύχη του παιδιού της μετά την εξορία του σε μία σελίδα του ημερολογίου της.
3. Υποδυθείτε τον/τη φίλο/η του Γλάρου Ιωνάθαν. Τι θα του λέγατε μετά το Συμβούλιο του Σμήνους και την ποινή της Εξορίας; Τι θα του λέγατε μετά την αναχώρησή του από την Ακτή; Τι πιστεύετε ότι θα σας απαντούσε στη μία και στην άλλη περίπτωση; Καταγράψτε τους διαλόγους σας σε μια σειρά email που θα ανταλλάσσατε σε κάθε περίπτωση.

Μετά την ανάγνωση

1. Ο συγγραφέας επέλεξε ως εικονογράφηση του βιβλίου τις συγκεκριμένες φωτογραφίες. Προσπαθήστε να αντιστοιχίσετε κάθε φωτογραφία με ορισμένη παράγραφο του Πρώτου Μέρους και χρησιμοποιήστε μία φράση της παραγράφου ως λεζάντα της φωτογραφίας.
2. Ξαναδιαβάστε στις σελίδες 18 και 19 τον διάλογο του Ιωνάθαν με τους γονείς του. Αποτυπώστε το περιεχόμενό τους σε ένα διήγημα, όπου η κάθε πλευρά θα αναπτύσσει σύντομα τα επιχειρήματά της. Φροντίστε η κορύφωση του διηγήματός σας να αποτυπώνει την αντίθεση του παιδιού με τους γονείς του και η λύση του την τελική απόφαση και δράση όλων των μερών.

2η ενότητα. Μέρος Δεύτερο: Από τη Γη στον Παράδεισο

1. Συγγραφικές Επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Υπάρχει κάτι που σε προβληματίζει τόσο, ώστε να αναζητάς κάποιου είδους καθοδήγηση γι' αυτό;
2. Αναγνωρίζεις στο περιβάλλον σου (οικογενειακό, σχολικό, κοινωνικό) κάποιον/κάποια που θα μπορούσε να αναλάβει τον ρόλο του/της καθοδηγητή/τριας για σένα;
3. Υπάρχει κάποιος/κάποια που έχει αναλάβει για σένα τον ρόλο του/της καθοδηγητή/τριας χωρίς να το επιδιώξεις; Πώς αισθάνεσαι γι' αυτό; Ανεξάρτητα από τα αισθήματά σου, πιστεύεις ότι τα αποτελέσματα αυτής της καθοδήγησης είναι θετικά ή αρνητικά για σένα;
4. Σε ποιες περιπτώσεις ένιωσε την ανάγκη να αναλάβεις τον ρόλο του/της καθοδηγητή/τριας απέναντι σε άλλους;

Κατά την ανάγνωση

1. Δώστε διαφορετικούς τίτλους στις ενότητες. Χωρίστε τις ενότητες σε υποενότητες και δώστε αντίστοιχους πλαγιότιτλους.
2. α) Εντοπίστε τα νέα πρόσωπα που μπαίνουν στη ζωή του Γάρου Ιωνάθαν και χαρακτηρίστε τα μέσα από τα λόγια και τις πράξεις τους.
β) Κάθε πρόσωπο παραδίδει στον Ιωνάθαν μαθήματα ζωής. Εντοπίστε τα σημεία και κατόπιν συμπληρώστε έναν πίνακα στον οποίο δίπλα σε κάθε πρόσωπο θα δίνετε μονολεκτικά το κυρίαρχο χαρακτηριστικό του και το μάθημα που παραδίδει. Εργαστείτε περίπου ως εξής:

Πρόσωπο	Χαρακτηριστικό	Δίδαγμα
Σάλιβαν

3. Εντοπίστε τα περιγραφικά, τα αφηγηματικά και τα διαλογικά μέρη του 2ου μέρους. Ποιο κυριαρχεί; Γιατί;

Μετά την ανάγνωση

1. Ποια τεχνική εφαρμόζει όσον αφορά τον αφηγηματικό χρόνο ο συγγραφέας; Την πύκνωση (Μεγάλο χρονικό διάστημα/Λίγες σελίδες) ή τη διαστολή (Μικρό χρονικό διάστημα/Πολλές σελίδες); Γιατί;
2. Η αλληγορία ως είδος δομείται μέσω συνεχών συμβολισμών. Τι πιστεύετε ότι συμβολίζουν τα πρόσωπα στο παρόν κεφάλαιο; Τεκμηριώστε την απάντησή σας με αναφορές σε συγκεκριμένες παραγράφους του κεφαλαίου.

Αλληγορία

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Αν ο Γλάρος Φλέτσερ Λιντ, μετά την ποινή της Ατίμωσής του και πριν από την πτήση της Εξορίας του, είχε τη δυνατότητα να επικοινωνήσει με τον Γλάρο Ιωνάθαν Λίβινγκστον, τι πιστεύετε ότι θα ήθελε να του γράψει; Γράψτε αυτή την επιστολή.
2. Διαβάστε ξανά τις σελίδες 63-64, όπου ο Ιωνάθαν ανακοινώνει την απόφασή του να επιστρέψει στον τόπο της Εξορίας του και ο Σάλιβαν προσπαθεί να τον πείσει να μείνει.

Κατόπιν, οργανώστε στην αίθουσα με προσχεδιασμένο προφορικό λόγο έναν σχετικό αγώνα λόγων (debate) ανάμεσα στον Γλάρο Ιωνάθαν και στον Γλάρο Σάλιβαν. Μετά, οργανώστε μια μικρή ψηφοφορία.

Ποιος φάνηκε πιο πειστικός;

Αγώνας λόγων

Μετά την ανάγνωση

1. Ποια πιστεύεις ότι πρέπει να είναι τα γνωρίσματα κάποιου που επιθυμεί να διδάξει άλλους; Γράψε ένα σύντομο άρθρο γνώμης για το περιοδικό του σχολείου.
2. Να αποδώσετε επιγραμματικά τους χαρακτήρες του Σάλιβαν, του Τσιανγκ και του Φλέτσερ Λιντ σε μια δυο παραγράφους, αρχίζοντας κάθε φορά την απόδοση του χαρακτήρα με μία εμβληματική/αρχική φράση (όπως τα μέρη του βιβλίου), η οποία θα ταιριάζει με το πιο ιδιαίτερο γνώρισμα του χαρακτήρα που παρουσιάζεται.

3η ενότητα. Μέρος τρίτο: Τα μαθήματα στους Εξόριστους Μαθητές

1. Συγγραφικές Επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Με βάση την απόδοση των συναισθημάτων του Φλέτσερ Λιντ στο προηγούμενο μέρος του βιβλίου, ποια πιστεύετε πως θα είναι η αντίδρασή του αν κάποιος/α στο μέλλον τού μιλήσει για συγχώρεση;
2. Αν ο Φλέτσερ Λιντ κυριευτεί από τα συναισθήματα της οργής και της αδικίας που τον κατακλύζουν, σε ποιο είδος εκδίκησης πιστεύετε ότι μπορεί να οδηγηθεί;
3. Γνωρίζετε συνομήλικους/κες που κυριευμένοι/νες από συναισθήματα οργής οδηγήθηκαν σε αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές; Τι πιστεύετε ότι θα μπορούσε να αποτρέψει μια τέτοια κατάληξη;

Κατά την ανάγνωση

1. Ποια συναισθήματα πιστεύετε ότι υπαγόρευσαν την απόφαση του Γλάρου Ιωνάθαν να επιστρέψει στη Γη της Εξορίας του; Τεκμηριώστε την απάντησή σας μέσα από τους διαλόγους του με τον Φλέτσερ Λιντ.
2. Εντοπίστε τα σημεία του κειμένου στα οποία γίνεται αναφορά στη συγχώρεση και στην αγάπη. Καταγράψτε τις δικές σας απόψεις για την αξία της συγχώρεσης και της αγάπης σε ένα σύντομο κείμενο δύο/τριών παραγράφων.
3. Όταν ο Γλάρος Ιωνάθαν αποφασίζει να επιστρέψουν όλοι μαζί στην πατρογονική ακτή, ο μαθητής του Χένρι Κάλβιν εκφράζει αντιρρήσεις. Πιστεύετε ότι αυτές υπαγορεύονται από τα προσωπικά του συναισθήματα ή από την κοινή λογική;

Μετά την ανάγνωση

1. Αποδώστε τα γεγονότα του κεφαλαίου σε μία σύντομη περίληψη.
2. Επιχειρήστε έναν διαφορετικό χωρισμό ενοτήτων του Τρίτου Μέρους και δώστε τους υπότιτλους με βάση τα συναισθήματα των προσώπων και όχι με βάση τις αποφάσεις και τις ενέργειές τους.

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Εντοπίστε το σημείο όπου καταγράφονται οι αντιδράσεις του Σμήνους κατά την επιστροφή των Απόκληρων στην Ακτή. Χωριστείτε σε δύο ομάδες· η πρώτη ομάδα να δικαιολογήσει αυτές τις αντιδράσεις με βάση τη λογική του Σμήνους και η δεύτερη να καταδικάσει τις ίδιες αντιδράσεις με βάση τη λογική του Ιωνάθαν και των μαθητών του.
2. Στις σελίδες 78 και 86 περιγράφονται δύο σχεδόν θαυματουργικές παρεμβάσεις του Γλάρου Ιωνάθαν αναφορικά με τους Γλάρους Κερκ Μείναντ και Φλέτσερ Λιντ, ενώ στη συνέχεια δίνονται οι αντιφατικές αντιδράσεις του όχλου. Χωριστείτε σε ομάδες και αποδώστε αυτές τις σκηνές σε σεναριακό λόγο.

Μετά την ανάγνωση

1. Στη σελίδα 82 αναφέρεται η φράση: «... η ελευθερία είναι η ίδια η φύση της υπαρξής σου». Γράψτε τις απόψεις σας σχετικά με αυτή τη φράση συνδέοντας την αξία της ελευθερίας αντιθετικά με τις διάφορες εξαρτήσεις (τσιγάρο, αλκοόλ, ουσίες, τζόγος, διαδίκτυο). Φροντίστε το κείμενό σας να έχει τη μορφή ενός άρθρου γνώμης που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας.

2. Αν υποθέσουμε ότι ο Γλάρος Ιωνάθαν είχε προαποφασίσει την επιστροφή του στην πατρογονική Ακτή τη στιγμή της εξορίας του και είχε θάψει στην άμμο μια «χρονοκάψουλα», τι πιστεύετε ότι θα περιείχε; Απαριθμήστε αντικείμενα σε έναν κατάλογο.

4η ενότητα. Μέρος Τέταρτο: Οι Επίγονοι, ο συγγραφέας και η περιπέτεια

1. Συγγραφικές Επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Έχετε παρατηρήσει περιπτώσεις «θεοποίησης» ατόμων στη σύγχρονη πραγματικότητα; Σε ποιους χώρους εντοπίζεται κυρίως το φαινόμενο; Είναι πάντοτε θετική η συμπεριφορά αυτών των προσώπων;
2. Με ποιους τρόπους εκφράζεται στην εποχή μας η αναγωγή προσωπικών αντικειμένων σε φετίχ και συρμό;

Κατά την ανάγνωση

1. Χαρακτηρίστε το είδος της αφήγησης στις ενότητες του Τέταρτου Μέρους. Πού αλλάζει και γιατί;
2. Καταγράψτε τα ρήματα και τα επίθετα που αποδίδουν τον προσωπικό σχολιασμό του συγγραφέα σχετικά με την πορεία των διαδόχων μαθητών.

Μετά την ανάγνωση

1. Στις σελίδες 106-110 εμφανίζεται ο Γλάρος Άντονι, οι λογικές του απορίες, το λογικό του συμπέρασμα και η λογική του απόφαση να θέσει τέρμα στη ζωή του. Γράψτε του μία επιστολή για να τον πείσετε ότι η απόφαση αυτή δεν είναι λογική, αντλώντας επιχειρήματα από τον βίο του Γλάρου Ιωνάθαν, αλλά και από τον αυτοβιογραφικό Επίλογο του συγγραφέα.
2. Στον Επίλογό του ο συγγραφέας καταγράφει την επιμονή του να εκδώσει το βιβλίο του παρά τις πολλαπλές απορρίψεις. Τι πιστεύετε πως τον οδήγησε σε αυτή την επιμονή; Η κοινή λογική, τα προσωπικά του συναισθήματα ή και τα δύο; Τεκμηριώστε την απάντησή σας με βάση τον χαρακτήρα του πρωταγωνιστή του Ιωνάθαν.

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Ύστερα από την ανάγνωση και της σελίδας 111 φανταστείτε από εκεί

και μετά την εξέλιξη του Γλάρου Άντονι. «Συναντήστε» τον λίγο καιρό αργότερα. Αποδώστε στο χαρτί έναν διάλογο μαζί του.

2. Το βιβλίο αρχικά κυκλοφόρησε χωρίς το Τέταρτο Μέρος, το οποίο υπάρχει στην έκδοση που διαβάσατε. Οργανώστε στην τάξη έναν αγώνα λόγων (debate) με προσχεδιασμένο προφορικό λόγο (προσωπικές σημειώσεις), όπου θα υποστηρικτούν οι διαφορετικές απόψεις για την αναγκαιότητα ή μη της προσθήκης του Τέταρτου Μέρους.

Μετά την ανάγνωση

1. Στη σελίδα 135 ο συγγραφέας γράφει: «... ο καθένας είναι ελεύθερος να χαρακτηρίζει, να ορίζει, να ονομάζει το βιβλίο όπως θέλει. Κι εγώ είμαι ελεύθερος να μην του δίνω κανέναν ορισμό». Συμφωνείτε μαζί του; Εσείς πώς θα το ονομάζατε; Φανταστείτε ότι ο συγγραφέας έχει αντιρρήσεις για τον χαρακτηρισμό σας. Αποδώστε τις θέσεις σας και τις θέσεις του σε μια φανταστική συνέντευξη που θα του παίρνατε ως δημοσιογράφος.
2. Στις σελίδες 139-141 ο συγγραφέας εξηγεί γιατί αρχικά δεν συμπεριέλαβε το Τέταρτο Μέρος στην έκδοση του βιβλίου και γιατί το έπραξε στη συνέχεια. Υποθέστε ότι τα πράγματα συνέβαιναν αντίστροφα: ενώ αρχικά είχε συμπεριλάβει το Τέταρτο Μέρος, στη συνέχεια αποφάσιζε να το αφαιρέσει. Υποδυθείτε τον συγγραφέα και γράψτε έναν νέο Επίλογο με τον ίδιο τίτλο, «Δυο τελευταία λόγια», αλλά φυσικά με αντίθετο περιεχόμενο και ανάλογα επιχειρήματα.

Γ' Φάση: Μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης όλου του λογοτεχνικού βιβλίου

A. Δραστηριότητες επιλογής

1. Να παρουσιάσετε την εξέλιξη της προσωπικότητας και του χαρακτήρα του Γλάρου Ιωνάθαν σε μία χρονογραμμή με κύρια σημεία τους σταθμούς των ταξιδιών του.
2. Ο συγγραφέας αφιερώνει το βιβλίο του «Στον πραγματικό Γλάρο Ιωνάθαν που ζει μέσα μας» (σ. 7). Σε ποια συναισθήματά σου, σε ποιες σκέψεις και πράξεις σου αναγνωρίζεις τον πραγματικό Γλάρο Ιωνάθαν που κρύβεις μέσα σου; «Αναγνωρίζεις» μήπως τον εαυτό σου σε κάποιον άλλο χαρακτήρα του βιβλίου; Μπορείς μήπως να «αναγνωρίσεις» πρόσωπα συμμαθητών/τριών σου σε χαρακτήρες του βιβλίου, ανάλογα με τα όνειρα, τις προσδοκίες και τις απογοητεύσεις τους, όπως τα έχετε συζητήσει μεταξύ σας; Φτιάξτε μαζί με κάποιους/ες

από αυτούς/τές έναν πίνακα αντιστοίχισης πραγματικών προσώπων με χαρακτήρες του βιβλίου και με προσδοκίες-απογοητεύσεις.

Πραγματικά πρόσωπα	Χαρακτήρες του βιβλίου	Προσδοκίες-Απογοητεύσεις
Κωνσταντίνος	Φλέτσερ Λιντ	Προσδοκία επαίνου-Εξορία
Μαρία	Τζούντυ Λι
Εγώ

3. Δώστε έναν διαφορετικό τίτλο στο βιβλίο, συμπληρωμένο με έναν υπότιτλο.
4. Αναζητήστε στο διαδίκτυο παρουσιάσεις του βιβλίου. Γράψτε μία κριτική παρουσίαση του βιβλίου για την ιστοσελίδα του σχολείου σας έτσι ώστε να ενθαρρύνετε τους συμμαθητές/τριές σας να το διαβάσουν.
5. Παρατηρήστε ξανά τα εξώφυλλα που χρησιμοποιήθηκαν σε προηγούμενες εκδόσεις του βιβλίου στην Ελλάδα. Τώρα που διαβάσατε το βιβλίο, ποιο θα επιλέγατε με βάση το περιεχόμενο και όχι με βάση τις δικές σας αισθητικές προτιμήσεις; Γράψτε την άποψή σας σε ένα άρθρο γνώμης που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας.
6. Συγκεντρώστε τις αρχικές/εμβληματικές φράσεις με τις οποίες αρχίζει κάθε μέρος του βιβλίου. Με αφετηρία αυτές τις τέσσερις φράσεις και βασισμένοι στους τέσσερις εμβληματικούς χαρακτήρες του βιβλίου (Ιωνάθαν, Σάλιβαν, Τσιανγκ, Φλέτσερ Λιντ), δημιουργήστε ένα σύντομο θεατρικό έργο, για να το παρουσιάσετε ως θεατρικό αναλόγιο στην τάξη.
7. α) Οργανώστε την προβολή της ομώνυμης ταινίας για το σχολείο σας. Ετοιμάστε τη σχετική αφίσα επιλέγοντας ως βάση ένα από τα εξώφυλλα του βιβλίου με ψηφοφορία στην τάξη. Κατόπιν, ετοιμάστε το φυλλάδιο παρουσίασης της ταινίας και διανείμετέ το στους/στις συμμαθητές/τριές σας.

Από την παρουσίαση της ταινίας «Ο γλάρος Ιωνάθαν Λίβινγκστον»

β) Αφού δείτε την ταινία, χωριστείτε σε δύο ομάδες και γράψτε από μία σύντομη κριτική (δύο παραγράφων), μία θετική και μία αρνητική αντίστοιχα. Οργανώστε την κάθε κριτική ως εξής: 1η παράγραφος: Ως προς την ταινία, 2η παράγραφος: Ως προς την απόδοση του βιβλίου στον κινηματογράφο.

I. Θετική Κριτική

1η παράγραφος	Ως προς την ταινία	Θετικά στοιχεία: Ήχος, φωτογραφία, μουσική, ερμηνείες
2η παράγραφος	Ως προς την απόδοση του βιβλίου στον κινηματογράφο	Θετικά στοιχεία: Πιστοί διάλογοι, πειστική αποτύπωση γεωγραφικών σημείων, ρεαλιστική απόδοση των πτήσεων.....

II. Αρνητική Κριτική

1η παράγραφος	Ως προς την ταινία	Αρνητικά στοιχεία: Ήχος, φωτογραφία, μουσική, ερμηνείες
2η παράγραφος	Ως προς την απόδοση του βιβλίου στον κινηματογράφο	Αρνητικά στοιχεία: Άσχετοι χώροι, μη πειστικοί διάλογοι, κανένα βάθος.....

8. α) Αναζητήστε και ακούστε το βιβλίο στο YouTube.

β) Ποια μορφή προσέγγισης της λογοτεχνίας προτιμάτε; Την αναγνωστική ή την ακουστική; Γιατί; Τεκμηριώστε την απάντησή σας σε ατομικά σας χαρακτηριστικά, αλλά και σε χαρακτηριστικά της εποχής μας.

B. Σχέδια μάθησης/project

Γνωρίστε και άλλους... Γλάρους της Λογοτεχνίας. Διαβάστε ενδεικτικά τα αποσπάσματα που ακολουθούν. Ποιες διαφορές εντοπίζετε;

Αντόν Τσέχωφ, *Ο Γλάρος*

L. Sepulveda, *Η Ιστορία του Γάτου που έμαθε σ' ένα Γλάρο να πετάει*

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

1. Ταυτότητα του βιβλίου

Το μυθιστόρημα της Ρέας Γαλανάκη με τίτλο *Ο βίος του Ισμαήλ Φερίκ πασά* και υπότιτλο *Srina nel Cuore* κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1989 από τις εκδόσεις Άγρα και επανεκδόθηκε το 2008 από τις εκδόσεις Καστανιώτη. Μεταφράστηκε σε πολλές ξένες γλώσσες και είναι το πρώτο ελληνικό βιβλίο που εντάχθηκε από την Ουνέσκο στη σειρά «Collection of Representative Works» (1994).

2. Κριτήρια επιλογής του βιβλίου

Το μυθιστόρημα *Ο βίος του Ισμαήλ Φερίκ πασά* συνδέεται με τη θεματική II «Τι πραγματικά αξίζει; (διλήμματα, προκλήσεις αποφάσεις)» του βιβλίου της Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου. Ο ιστορικός ήρωας Ισμαήλ Φερίκ πασάς ενσαρκώνει το τραγικό πρότυπο του διχοτομημένου ανθρώπου που ζει τη διπλή συνείδηση και ταυτότητά του, γενετική (του Κρητικού αγοριού) και επίκτητη (του Υπουργού Πολέμου της Αιγύπτου), και κινείται ανάμεσα σε δύο θρησκείες (Χριστιανισμός και Μουσουλμανισμός), δύο πατρίδες (Κρήτη και Αίγυπτος), δύο πολιτισμούς και δύο ονόματα (Εμμανουήλ Καμπάνης-Παπαδάκης και Ισμαήλ Φερίκ πασάς). Ένα μυθιστόρημα ιδιαίτερα επίκαιρο στην εποχή μας, κατά την οποία παρατηρούνται φαινόμενα, όπως η πολυπολιτισμικότητα, οι μεικτοί γάμοι, οι μετακινήσεις από χώρα σε χώρα, η προσφυγιά.

3. Σύντομη απόδοση του περιεχομένου

Η υπόθεση του μυθιστορήματος στηρίζεται σε πραγματικά ιστορικά γεγονότα (Κρήτη και Αίγυπτος, αρχές και μέσα του 19ου αιώνα, Κρητική Επανάσταση, 1866-1868). Τα πρόσωπα είναι υπαρκτά και πρόκειται για τον Εμμανουήλ Καμπάνη-Παπαδάκη του Φραγκιού, ο οποίος σε μικρή ηλικία αιχμαλωτίζεται στο Σπήλαιο της Μιλάτου (Φεβρουάριος 1823) από τις δυνάμεις του Χασάν πασά, γαμπρού του Μεχμέτ Αλή της Αιγύπτου, και μεταφέρεται στην Αίγυπτο. Εξισλαμίζεται και μισό αιώνα μετά επιστρέφει στη γενέτειρα Κρήτη, ως αρχηγός του αιγυπτιακού στρατού, για να καταστείλει την Κρητική Επανάσταση. Ο αδερφός του, Αντώνης Καμπάνης-Παπαδάκης του Φραγκιού, κατορθώνει να σωθεί σε εκείνη την επίθεση των Τουρκοαιγυπτίων, εξελίσσεται σε ευκατάστατο και ευπατρίδη αστό των Αθηνών και είναι ένας από τους κύριους εμψυχωτές και χρηματοδότες της Κρητικής Επανάστασης.

II. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Α΄ Φάση: Πριν από την ανάγνωση – Προαναγνωστική φάση

1. Γνωρίζετε τη συγγραφέα Ρέα Γαλανάκη; Διαβάστε την εσωτερική δίπλωση (αυτιά του βιβλίου) και αναζητήστε πληροφορίες για τη συγγραφέα από το διαδίκτυο. Τι σας έκανε εντύπωση από τη βιογραφία της;
2. Ποιες προσδοκίες σάς δημιουργεί ο τίτλος σχετικά με το περιεχόμενο του βιβλίου; Ποιο υποθέτετε ότι είναι το θέμα του; Ποιο πρόσωπο ή πρόσωπα φαντάζεστε ότι θα διαδραματίσουν τον κεντρικό ρόλο στην ιστορία; Οι απαντήσεις σας να έχουν τη μορφή της ιδεοθύελλας/καταιγισμού των ιδεών (brainstorming). Μπορείτε να αξιοποιήσετε την υπηρεσία *answergarden* πατώντας «create» και να παρακολουθήσετε από κοινού το αποτέλεσμα.
3. Διαβάστε μία σύντομη περίληψη από το οπισθόφυλλο του βιβλίου. Επιβεβαιώθηκαν οι υποθέσεις σας;
4. Διαβάστε τη *Σημείωση* που παραθέτει η συγγραφέας, προκειμένου να ενημερωθείτε για το υπαρκτό πρόσωπο του 19ου αιώνα, τον Ισμαήλ Φερικ πασά, και για τον υπότιτλο του βιβλίου *Spina nel Cuore* (σ. 10).
5. Η Ρέα Γαλανάκη αναφέρεται στις επιρροές και στο ένζυμο της γραφής ενός λογοτέχνη. Μπορείτε να υποθέσετε τον λόγο συγγραφής του μυθιστορήματος αυτού; Λάβετε υπόψη σας τα εξής βοηθητικά στοιχεία: α) τον τόπο καταγωγής της συγγραφέως, β) τις σπουδές της, γ) τη σελίδα 203 του βιβλίου, δ) το γενικότερο ενδιαφέρον της συγγραφέως για τη βιογραφία ιστορικών προσωπικοτήτων, η οποία συνδυάζεται με τη μυθιστορηματική διάσταση.

Video tutorial για το
answergarden

Οι επιρροές και το ένζυμο
της γραφής κατά τη Ρέα
Γαλανάκη

Β΄ Φάση: Κατά την ανάγνωση – Αναγνωστική φάση

1η ενότητα. Μέρος Πρώτο: Κεφάλαιο πρώτο, δεύτερο, τρίτο και τέταρτο

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Να ενημερωθείτε για την επίθεση του Χασάν πασά, γαμπρού του Μεχμέτ Αλή της Αιγύπτου, στο Οροπέδιο του Λασιθίου και στο Σπήλαιο της Μιλάτου (Χειμώνας 1822-1823).
2. Αναζητήστε πληροφορίες για τον Μωχάμετ Άλη ή Μεχμέτ Αλή πασά της Αιγύπτου. Δείτε και προσωπογραφίες του, περιγράψτε τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του και κάντε υποθέσεις για τον εσωτερικό/ψυχικό του κόσμο.
3. Να καταγράψετε κάποιες σύντομες ιστορικές πληροφορίες για: α) τον Ιμπραήμ, β) τη Ναυμαχία του Ναυαρίνου και γ) τα Πρωτόκολλα του Λονδίνου της 16ης Νοεμβρίου του 1828 και του 1830.

Κατά την ανάγνωση

1. Ποιο είναι το πρώτο πρόσωπο με το οποίο έρχεται σε επαφή ο/η αναγνώστης/στρια στην αρχή του μυθιστορήματος; Γιατί η συγγραφέας δεν αναφέρεται ευθύς εξαρχής στην ταυτότητά του (σ. 13), αλλά αργότερα προσδιορίζει το όνομά του (σ. 17); Για ποιο λόγο ακόμη δεν ορίζει επακριβώς την περιοχή πίσω από τη λέξη «οροπέδιο» (σ. 15);
2. Αποδώστε σύντομα τα ιστορικά γεγονότα που καταγράφουν τη στάση της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας της Βενετίας στην Κρήτη (σ. 13-19) και την εξήγηση που δίνει η συγγραφέας με βάση τον υπότιτλο του μυθιστορήματός της *Spina nel Cuore di Venezia* (σ. 25).
3. Ποιοι είναι οι δύο διαφορετικοί δρόμοι που παίρνουν τα δύο αδέρφια; Ποια η ανάγκη του βουβού αφηγητή να αποχαιρετήσει τον αδερφό του και να τον ρωτήσει το όνομά του (σ. 27-28);
4. Ποιες είναι οι πρώτες πληροφορίες που παίρνουμε για την τύχη του λογοτεχνικού ήρωα (σ. 28-30). Γιατί η συγγραφέας εναλλάσσει την αναφορά της σε αυτόν με τις λέξεις το «αγόρι» και «Ισμαήλ Φερίκ πασάς» (σ. 29, 32);

Μετά την ανάγνωση

1. Να τεκμηριώσετε μέσα από το κείμενο σημεία που επιβεβαιώνουν ότι η μνήμη της γενέτειρας στον Ισμαήλ μένει ζωντανή, παρά τους

τίτλους και τις υψηλές φιλίες στην Αίγυπτο. Πώς μπορείτε να εξηγήσετε το γεγονός αυτό;

2. Πώς λειτουργεί η περιγραφή του Νείλου και του γύρω περιβάλλοντος στη συνείδηση του Ισμαήλ Φερίκ (σ. 32-34); Ποια η γνώμη σας, θα μπορούσε ποτέ να συμβιβαστεί η διπλή ταυτότητα, ελληνική και μουσουλμανική;
3. Γιατί αυτή η λυρική στην περιγραφή του νέου τόπου μετάβασης του ήρωα; Διαβάστε τα επιλογικά σχόλια της συγγραφέως (σ. 219-220). Θα προτιμούσατε έναν άλλο τρόπο περιγραφής και ποιον;

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Η μάνα, κατά την επιδρομή των Τουρκοαιγυπτίων, από την είσοδο του Σηλαιού της Μιλιάτου φωνάζει στο αγόρι. Τι θα μπορούσε να του έλεγε;
2. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο Ισμαήλ Φερίκ θεωρεί την τρίτη εκδοχή του θανάτου της μητέρας του ως «πιο φιλόνητη και πιθανή»; Εσείς ποια από τις τρεις προτιμάτε; Θα είχατε να προτείνετε κάποια άλλη εκδοχή;
3. Να αναλάβετε εσείς να δώσετε τις εξηγήσεις που δεν έδωσε ο Ιμπραήμ, ο οποίος επιστάτησε στην κατεδάφιση ενός φρουρίου και διέταξε να μην γκρεμιστεί η Γέφυρα του Ιουστινιανού (σ. 46-47).
4. Υποδυθείτε το μικρό αγόρι και γράψτε σε πρώτο πρόσωπο τα γεγονότα της επίθεσης των Τούρκων και των Αιγυπτίων στο οροπέδιο.
5. Γράψτε τη συνομιλία μεταξύ Ισμαήλ και Ιμπραήμ κατά το ταξίδι τους στην Ευρώπη. Επικεντρωθείτε στην «έλξη που ασκούσε στον Οθωμανό Αρβανίτη και στον εξισλαμισμένο Έλληνα η γνωριμία της Ευρώπης».

2η ενότητα. Μέρος Πρώτο: Κεφάλαιο πέμπτο και έκτο

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Να συγκεντρώσετε πληροφορίες για: α) το μεταρρυθμιστικό διάταγμα «Χάτι Χουμαγιούν» και β) την προσφορά και το εθνικό έργο του ευεργέτη Αντώνιου Παπαδάκη.
2. Πώς ορίζεται η «εθνική ταυτότητα»; Είναι ένα στοιχείο σταθερό, αμετάβλητο και μονοδιάστατο; Να αναζητήσετε κάποιες σύντομες

πληροφορίες για τις αλληλοσυγκρουόμενες εθνικές επιδιώξεις των υπόδουλων για τη δημιουργία ανεξάρτητων κρατών στα τουρκοκρατούμενα και πολυεθνικά Βαλκάνια κατά τον 19ο αιώνα.

Κατά την ανάγνωση

1. Ποιο είναι το νέο πρόσωπο που εμφανίζεται στο μυθιστόρημα και ποιες οι πληροφορίες που φέρνει στον Ισμαήλ για τη μητέρα του και τον αδερφό του; Ποιος ο σκοπός της άφιξής του;
2. Κατά τη γνώμη σας, γιατί επιλέγει η συγγραφέας την ενσωμάτωση των επιστολών στο βιβλίο της, που είναι προϊόν της φαντασίας της, αν και η συνάντηση των δύο αδερφών πιθανολογείται ότι έγινε μεταξύ του χρονικού διαστήματος 1864-1867; Να εντοπίσετε στοιχεία που αφορούν την πραγματική τους ζωή.

Μετά την ανάγνωση

Να αποδώσετε με τη μορφή εσωτερικού μονολόγου τις σκέψεις και τα συναισθήματα του Ισμαήλ μετά τη συνάντηση με το συγγενικό του πρόσωπο.

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Στην επιστολή του ο Αντώνιος αναφέρει ότι «δέθηκε σφιχτά με τον όρκο» (σ. 70). Καταγράψτε το περιεχόμενό του ξεκινώντας με τη λέξη: «Ορκίζομαι...»
2. Εντοπίστε τις καταληκτικές φράσεις στις υποτιθέμενες επιστολές των δύο αδερφών, εξηγήστε τη χρήση του κεφαλαίου γράμματος και σκεφτείτε άλλες καταληκτικές φράσεις που θα είχατε να προσθέσετε.
3. Αφού αναφερθείτε στις εικόνες της παιδικής ηλικίας του Ισμαήλ στο οροπέδιο (σ. 71-72), να υποθέσετε ποιες άλλες εικόνες θα τον βασάνιζαν και να αναπτύξετε σε μία παράγραφο τη δύναμη των εικόνων, την «επανάσταση των εικόνων».

Μετά την ανάγνωση

1. Να καταγράψετε σε έναν πίνακα τις διαφορές μεταξύ των δύο αδερφών.
2. Με το έκτο κεφάλαιο κλείνει το Πρώτο Μέρος του μυθιστορήματος, όπου συχνά εμφανίζεται ο ίσκιος της μητέρας. Αφού διαβάσετε και τις σελίδες 209-210, να γράψετε σε μία παράγραφο την καταλυτική επίδραση του ίσκιου της μάνας στην απουσία μιας «ιστορίας αγάπης».

3η ενότητα. Μέρος Δεύτερο: Κεφάλαιο πρώτο, δεύτερο και τρίτο

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

Να αναζητήσετε πληροφορίες για: α) τα γεγονότα της Κρητικής Επανάστασης (1866-1869) και β) το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου (9 Νοεμβρίου 1866).

Κατά την ανάγνωση

1. Απαριθμήστε τους λόγους-επιχειρήματα του αντιβασιλέα (σημείωση: πρόκειται για τον γιο του Ιμπραήμ, που έφερε και αυτός το όνομα Ισμαήλ) που αναφέρει ο ίδιος Ισμαήλ Φερίκ αναφορικά με την αποστολή του στη γενέτειρα γη, την Κρήτη.
2. Πώς παρουσιάζει ο Ισμαήλ την ανάγκη του να ανακαλέσει στη μνήμη του τον Ιμπραήμ πασά, ο οποίος έχει ήδη από το 1848 αποβιώσει (ιστορικός αναχρονισμός);
3. Επιβεβαιώστε τις πληροφορίες που αντλούμε από την πρωτοπρόσωπη αφήγηση του Ισμαήλ αναφορικά με τη στάση της Αθήνας και των άλλων ελληνικών πόλεων στην εξέγερση των Κρητικών, με βάση τις γνώσεις σας για την Κρητική Επανάσταση.

Μετά την ανάγνωση

Ενώ ο Ισμαήλ εξιστορεί τα γεγονότα της Κρητικής Επανάστασης, αναθυμάται τον αδερφό του ως ένα «αγκάθι» για τη συμμετοχή του στην καταστολή της. Να καταγράψετε τους λόγους αυτής της αναφοράς με βάση το κείμενο (σ. 100-101) και να τους συμπληρώσετε με δικές σας σκέψεις.

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Ατενίζοντας τη Μονή Αρκαδίου, ο Ισμαήλ διατυπώνει κάποιες σκέψεις του σε πρώτο πρόσωπο (σ. 117-119). Να δοκιμάσετε να τις αφηγηθείτε σε τρίτο πρόσωπο και να εντοπίσετε τη διαφορά στην εναλλαγή των προσώπων. Ποιο πρόσωπο θα προτιμούσατε και για ποιο λόγο;
2. Η συγγραφέας βάζει έναν Οθωμανό να αφηγηθεί τα ιστορικά γεγονότα της Κρητικής Επανάστασης, χωρίς αλλοιώσεις και προσωπικές επινοήσεις, εξηγώντας την επιλογή της αυτή (σ. 205-206). Σας πείθει η επιχειρηματολογία της; Μήπως θα προτιμούσατε έναν διαφορετικό τρόπο καταγραφής και ποιον; Παρουσιάστε τον.

Μετά την ανάγνωση

1. Να δημιουργήσετε τον ψηφιακό πίνακα-τοίχο padlet, όπου θα αναρτήσετε πολυμεσικό υλικό (π.χ. κείμενο, βίντεο, εικόνες, υπερσυνδέσμους) που θα περιλαμβάνει τα ονόματα των Οθωμανών, Αιγυπτίων και των Ελλήνων και τον χάρτη της Κρήτης και τις περιοχές όπου διεξήχθησαν.
2. Να κατασκευάσετε μία χρονογραμμή στην οποία θα καταγράψετε τα ιστορικά γεγονότα της αφήγησης.

Video tutorial
για το padlet

4η ενότητα. Μέρος Δεύτερο: Κεφάλαιο τέταρτο, πέμπτο και έκτο

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Να συγκεντρώσετε στοιχεία για την προσωπικότητα του Ομέρ πασά (1806-1871).
2. Η επιλογική πρόταση του τέταρτου κεφαλαίου «Έτσι θα ξανάβλεπα σύντομα την πρώτη μου πατρίδα» (σ. 147) προοικονομεί το πέμπτο κεφάλαιο. Ποιο πιστεύετε ότι θα είναι το περιεχόμενό του;

Κατά την ανάγνωση

1. Παρακολουθήστε τον λόγο της ξαφνικής αδιαθεσίας, έτσι όπως τον παρουσιάζει ο Ισμαήλ. Θα είχατε κάτι άλλο να προσθέσετε ως αίτιο της ασθένειάς του;
2. Να καταγράψετε με τη μορφή του εσωτερικού μονολόγου τις σκέψεις και τα συναισθήματα του Ισμαήλ, όταν πρόκειται να εκστρατεύσει εναντίον του Λασιθίου.
3. Κατά την παραμονή της εκστρατείας στο οροπέδιο ο Ισμαήλ συνομιλεί και πάλι με τον Ιμπραήμ, τον οποίο θεωρεί ως μητέρα της δεύτερης ζωής του, και μάλιστα, χωρίς να το καταλάβει, του μιλά στη «χαμένη του γλώσσα», τα ελληνικά (σ. 160-162). Ποια η σκοπιμότητα της παράθεσης αυτού του γεγονότος εκ μέρους της συγγραφώς λίγο πριν αναλάβει την εκστρατεία εναντίον του οροπεδίου ο Ισμαήλ;

Μετά την ανάγνωση

1. Ποια νέα ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα, συμπληρωματικά ως προς την Κρητική Επανάσταση, προστίθενται στο τέταρτο κεφάλαιο;
2. Να συγκεντρώσετε στοιχεία για τον φιλελληνισμό και τους φιλέλληνες κατά την Κρητική Επανάσταση (1866-1869).

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Υποδυθείτε τον αντιβασιλέα της Αιγύπτου και στείλτε μια ευχαριστήρια επιστολή στον Ισμαήλ για την επιστασία του στην επιδημία του τύφου που χτύπησε τον αιγυπτιακό στρατό.
2. Σε έναν αγώνα λόγων (debate) να παραθέσετε τα επιχειρήματα του Ισμαήλ και του Ομέρ πασά αναφορικά με τις βιαιοπραγίες του τουρκικού στρατού.
3. Ο Ισμαήλ και ο παπάς συνομιλούν. Να καταγράψετε τη μεταξύ τους συνομιλία και να παρουσιάσετε τη συναισθηματική τους κατάσταση στη μεταξύ τους συνάντηση.
4. Πώς κατανοείτε τη φράση «Ξαναπερπάτησα τον ίδιο δρόμο της αιχμαλωσίας, μόνο που τώρα ίππευα κι ερχόμουν με πολύ στρατό να αιχμαλωτίσω άλλους»;
5. Ως κορύφωση του έκτου κεφαλαίου, ο Ισμαήλ αυτοπαρουσιάζεται και ομολογεί την προδοτική στάση του απέναντι στον τουρκικό στρατό (σ. 168). Αφού λάβετε υπόψη σας ότι η συγγραφέας στο σημείο αυτό θέτει το ζήτημα της εθνικής ταυτότητας των εξισλαμισμένων, να απαντήσετε στο εξής: Με ποια έννοια ο Ισμαήλ είναι προδότης για τους Οθωμανούς και για τους Έλληνες, αλλά ήρωας για τους Αιγύπτιους;

Μετά την ανάγνωση

1. Να αναζητήσετε την παλιά ονομασία του Νομού Λασιθίου και να κάνετε προτάσεις για να τιμηθεί η μάχη στο Λασίθι.
2. Να εμπνευστείτε από τη μάχη στο Λασίθι και να γράψετε το δικό σας κείμενο (ποίημα ομοιοκατάληκτο ή ανομοιοκατάληκτο, αφήγηση πρωτοπρόσωπη ή τριτοπρόσωπη).

5η ενότητα. Μέρος Δεύτερο: Κεφάλαιο έβδομο. Μέρος τρίτο: Επιμύθιο

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Στο έκτο κεφάλαιο ένας ντόπιος είχε δείξει στους Οθωμανούς ένα αφύλακτο πέρασμα στο οροπέδιο. Τι νομίζετε ότι θα ακολουθήσει στο έβδομο κεφάλαιο;
2. Αναζητήστε τη σημασία του όρου «επιμύθιο». Τι περιμένετε να διαβάσετε στο Επιμύθιο του έργου;

Κατά την ανάγνωση

1. Σχολιάστε την πρώτη φράση με την οποία ξεκινά το έβδομο κεφάλαιο και επιβεβαιώστε την άποψη ότι «Ο νόστος δεν είναι μόνο γεωγραφικός, αλλά πνευματικός και μεταφυσικός».
2. Στο έβδομο κεφάλαιο να εντοπίσετε στην πλοκή αναλογίες με την ομηρική νέκυια. Γιατί ο Ισμαήλ καλεί μόνο τους δικούς του, χωρίς να έχει θέση ο ίσκιος του Ιμπραήμ, που τον συντρόφευε άλλοτε. Πώς μπορεί να εξηγηθεί το γεγονός ότι ο Ισμαήλ κατά τη νεκιομαντεία του καλεί και τον εν ζωή αδερφό του; Είναι τυχαίο το γεγονός που η συγγραφέας ορίζει ότι η επίσκεψη στο πατρικό σπίτι γίνεται σε μέρα βροχερή (σ. 169); Τελικά, για ποιο λόγο γίνεται αυτή η ανάκληση των νεκρών;
3. Να σχολιάσετε τη φράση «[...] ο ετοιμοθάνατος φώναξε ελληνικά τη μάνα του και αραβικά τον πριν από δεκαετίες πεθαμένον Ιμπραήμ, τον ένδοξο πατέρα του αντιβασιλέα» (σ. 187).
4. Να παρουσιάσετε τις τρεις εκδοχές του θανάτου του Ισμαήλ και να σχολιάσετε γιατί την τρίτη εκδοχή τη διηγείται ένα αγόρι.

Μετά την ανάγνωση

1. Να αναλάβετε τον ρόλο του αγοριού που αναφέρει την εκδοχή της αυτοκτονίας του Ισμαήλ και σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση να την παρουσιάσετε.
2. Νομίζετε ότι ο Ισμαήλ αυτοκτονεί λόγω αδυναμίας του είτε να επιλέξει τη μία από τις δύο ζωές του είτε να τις συμφιλιώσει;
3. Στη θέα των ίσκιων των γεννητόρων ο Ισμαήλ Φερικ ξεσπά σε λυγμούς. Να συσχετίσετε το γεγονός αυτό με: α) τη λειτουργία της κάθαρσης στην αρχαία τραγωδία και β) την πορεία για αυτογνωσία και ωρίμανση που παρατηρείται στο μυθιστόρημα «διάπλασης, μαθητείας, ενηλικίωσης».

Μυθιστόρημα ενηλικίωσης

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

Τι νομίζετε ότι θα έλεγε ο Ισμαήλ κατά τη νεκιομαντεία στους δικούς του νεκρούς και στον εν ζωή αδερφό του; Ποια τα συναισθήματα που θα τον κατέκλυζαν;

Μετά την ανάγνωση

1. Ποια από τις τρεις εκδοχές του θανάτου του Ισμαήλ θα προτιμούσατε και γιατί; Θα είχατε να προτείνετε κάποια άλλη;
2. Συμπληρώστε την επιλογική παράγραφο του Επιμυθίου με τις τελευταίες λέξεις που θα μπορούσε να πει ο Ισμαήλ.
3. Μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης του Επιμυθίου, να εξηγήσετε γιατί η συγγραφέας επιλέγει ως κύρια αφηγηματική τεχνική το τρίτο πρόσωπο (ετεροδιηγητικό και παντογνώστη αφηγητή). Θα προτιμούσατε ο ίδιος ο Ισμαήλ να αναφέρει σε πρώτο πρόσωπο τις εκδοχές του θανάτου του;

Γ΄ Φάση: Μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης όλου του λογοτεχνικού βιβλίου

A. Δραστηριότητες επιλογής

1. Θα επιλέγατε έναν διαφορετικό τίτλο για το βιβλίο και για ποιο λόγο;
2. Να δημιουργήσετε τον εννοιολογικό χάρτη του Ισμαήλ Φερίκ πασά, τοποθετώντας στο κέντρο του κύκλου την προσωπογραφία του και ακτινωτά τα πρόσωπα με τα οποία σχετίζεται. Αξιοποιήστε το ψηφιακό αντικείμενο.
3. Ποια διαφορά εντοπίζετε ανάμεσα στον νόστο του Ισμαήλ και στον νόστο του Οδυσσέα και πώς την εξηγείτε;
4. Να σκιαγραφήσετε την προσωπικότητα και τον χαρακτήρα του Ισμαήλ Φερίκ πασά, διακρίνοντας τα στοιχεία της πραγματικής ζωής του από τα μυθοπλαστικά στοιχεία.
5. Ο Ισμαήλ θυμίζει ήρωα αρχαίας τραγωδίας ο οποίος αναζητά στοιχεία της ταυτότητάς του και τις ρίζες του. Να συσχετίσετε το γεγονός αυτό με τον μύθο του Οιδίποδα τυράννου, όπως παρουσιάζετε στην ομώνυμη τραγωδία του Σοφοκλή.
7. Πώς κατανοείτε τη φράση ότι «ο Ισμαήλ πασάς είχε ορίσει τη ζωή του στην τροχιά των μαχαιριών»;
8. Να συντάξετε δύο/τρεις επιστολές που ανταλλάσσουν τα δύο αδέρφια, ο Ισμαήλ Φερίκ πασάς και ο Αντώνιος Καμπάνης-Παπαδάκης, όπου θα αποτυπώνονται τα προβλήματα της σχέσης μεταξύ τους, καθώς και τα ηθικά και ιδεολογικά αδιέξοδά τους.

Ο εννοιολογικός χάρτης του Ισμαήλ πασά

- 9.** Προσπαθήστε να ξεχωρίσετε στο βιβλίο ποια στοιχεία ανήκουν στον ιστορικό καμβά (στην αυθεντικότητα των ιστορικών στοιχείων) και ποια στον μυθιστορηματικό. Σκεφτείτε πώς λειτουργεί ένας ευσυνείδητος λογοτέχνης ο οποίος σέβεται την Ιστορία κατά την «οικοδόμηση» του μυθιστορήματός του.
- 10.** Η συγγραφέας στα επιλογικά σχόλια του μυθιστορήματός της γράφει το εξής: «Τι σημασία έχει η αυθεντικότητα ενός προσώπου για τον συγγραφέα, ιδιαίτερα αν το πρόσωπο που τον απασχολεί έχει απλώς υπάρξει ή ήταν ιστορικό;» (σ. 221). Τελικά, η Ρέα Γαλανάκη πλάθει τον ήρωά της όπως ακριβώς ο Κ.Π. Καβάφης στο ποίημά του «Καισαρίων»: «Στην ιστορία λίγες γραμμές μονάχα βρίσκονται για σένα, κί' έτσι πιο ελεύθερα σ' έπλασα μες στον νου μου». Νομίζετε ότι το πέτυχε;
- 11.** Αν γράφατε εσείς μία κριτική, σε ποια στοιχεία ή αποσπάσματα του βιβλίου θα στηριζόσαστε και με ποια επιχειρήματα θα ενθαρρύνετε τους/τις συμμαθητές/τριές σας στην ανάγνωσή του; Εναλλακτικά, αν ξαναγράφατε το οπισθόφυλλο του βιβλίου, σε ποια σημεία θα εστιάζατε και πώς θα το κάνατε πιο ελκυστικό στον/στην αναγνώστη/τρια;
- 12.** Μεταθέστε την έμπνευσή σας από το βιβλίο αυτό σε μια άλλη μορφή τέχνης. Για παράδειγμα: α) φτιάξτε ένα κολάζ με φωτογραφίες, εικόνες, αποσπάσματα από το βιβλίο και κριτικές, β) ζωγραφίστε μια σκηνή, γ) γράψτε ένα ποίημα με αφορμή κάποιο ιστορούμενο γεγονός ή πρόσωπο, δ) δημιουργήστε το δικό σας εξώφυλλο, ε) δραματοποιήστε κάποιο απόσπασμα, γράφοντας διαλόγους, σκηνικές οδηγίες.
- 13.** Σας πρόσφερε κάποια μηνύματα ή αξίες για τη ζωή σας και γενικότερα σε ποιους προβληματισμούς σάς οδήγησε το μυθιστόρημα;
- 14.** Διαβάστε πώς ορίζει τη σχέση Λογοτεχνίας και Ιστορίας η Ρέα Γαλανάκη και συζητήστε αν πέτυχε τον στόχο της.
- 15.** Να εντοπίσετε στοιχεία του Μεταμοντερνισμού που αξιοποιεί η συγγραφέας (π.χ. διακειμενικότητα, αυτοαναφορικότητα, αμφισβήτηση της αξιοπιστίας να εκφράσει την πραγματικότητα, πολλαπλότητα των τελικών λύσεων, ανανεωμένο ενδιαφέρον

Η σχέση της Λογοτεχνίας με την Ιστορία

Μεταμοντερνισμός

για το ιστορικό παρελθόν, πραγμάτευση μιας ταυτότητας που δίνει έμφαση στη ρευστότητα, αμφισβήτηση για τη δυνατότητα να γραφτεί οριστική ιστορία, συνύπαρξη πολλών ενδεχομένων για το πώς έγιναν τα πράγματα).

B. Σχέδια μάθησης/project

1. Να εξετάσετε συγκριτικά τα μυθιστορήματα της Ρέας Γαλανάκη *Ο βίος του Ισμαήλ Φερίκ πασά* (1989), *Θα υπογράψω Λουί* (1993) και *Ελένη ή ο Κανένας* (1998). Ενδεικτικοί άξονες συνανάγνωσης και συνεξέτασης: α) Κοινός χρονικός τόπος: τα γεγονότα διαδραματίζονται κατά τον 19ο αιώνα. β) Ζητήματα ταυτότητας. γ) Εσωτερική ζωή υπαρκτών προσώπων που βρίσκονται στις παρυφές της Ιστορίας. δ) Βίωση της εσωτερικής εξορίας εκ μέρους των προσώπων. ε) Συνειδητοποίηση του βαθύτερου διχασμού τους. στ) Επούλωση ενός τραύματος και προσπάθεια να συμφιλιωθεί το «μέσα» με το «έξω».
2. Η συγγραφέας επιχειρεί έναν διάλογο Ανατολής-Δύσης με τους ήρωές της οι οποίοι είχαν σχέση ζωής είτε με τη Δύση είτε με την Ανατολή. Διαβάστε τι έχει γράψει σχετικά με τους τρεις ήρωες των μυθιστορημάτων της. Πιστεύετε ότι υπάρχουν «καθαρές» κοινωνίες, δηλαδή καθαρά «δυτικές» ή καθαρά «ανατολικές»;
3. Τίτλος του project: «Η ανάγνωση και η κατασκευή της εθνικής ταυτότητας». Προτεινόμενα για συνεξέταση και συνανάγνωση τα εξής, κατά σειρά δημοσίευσης, κείμενα: α) Γεώργιος Βιζυηνός, *Μοσκόβ Σελήμ* (1895), β) Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, *Ο Ξεπεσμένος Δερβίσης* (1896), γ) Ηλίας Βενέζης, *Το νούμερο 31328* (1924), δ) Στρατής Δούκας, *Ιστορία ενός αιχμαλώτου* (1929), ε) Ρέα Γαλανάκη, *Ο βίος του Ισμαήλ Φερίκ πασά* (1997), στ) Ελένη Πριοβόλου, *Οι φύλακες των αστεριών* (2013).

Η Ρ. Γαλανάκη για τον Ισμαήλ Φερίκ Πασά, τον Ανδρέα Ρηγόπουλο (Λουί) και την Ελένη Αλταμούρα-Μπούκουρα

Ενδεικτικοί άξονες μελέτης: α) Συστατικά στοιχεία της ταυτότητας (καταγωγή, γλώσσα, θρησκεία, πατρίδα, τόπος, οικογένεια, εκπαίδευση, βιωματικό υπόστρωμα, ιστορικές συνθήκες, γενικό ιστορικό πλαίσιο, πολεμικά γεγονότα, εξωτερικές και εσωτερικές συγκρούσεις). β) Τρόπος διαχείρισης της εθνικής ταυτότητας, αλλά και της διφυούς ταυτότητας από τον/την πρωταγωνιστή/τρια ή τον/την συγγραφέα. γ) Αφηγηματικές τεχνικές συγγραφών.

Μάνος Κοντολέων, *Η μάσκα του Καπιτάνο*

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

1. Ταυτότητα του βιβλίου

Το βιβλίο *Η μάσκα του Καπιτάνο* του Μάνου Κοντολέων κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη το 2021 στη σειρά «Σύγχρονη λογοτεχνία για νέους».

2. Κριτήρια επιλογής του βιβλίου

Το μυθιστόρημα συνδέεται με τη θεματική III «Ποιος από τους δυο μας είναι ο άλλος;» του βιβλίου της Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου και πραγματεύεται θέματα ταυτότητας, αλλά και «μεγάλα ερωτήματα» για τη θέση της γυναίκας, τον πόλεμο, τη διαφορετικότητα, τον φόβο, τις ενοχές και πολλά άλλα θέματα που απασχολούν τους εφήβους σήμερα. Και όλα τούτα είναι δοσμένα μέσα σε ένα «μυθιστόρημα ενηλικίωσης», που οδηγεί σε συζήτηση και εμπάθυση της σκέψης.

Μυθιστόρημα ενηλικίωσης

3. Σύντομη απόδοση του περιεχομένου

Ο Φιλ –δεκατετράχρονος έφηβος– αναζητά τρόπους να ξεπεράσει το τραύλισμά του και να αποκαταστήσει τη σχέση του με τους γονείς του. Η Λάουρα θα σταθεί αφορμή να μάθει ο Φιλ για την ύπαρξη του Καπιτάνο, ενός ήρωα κάποιου παλιού κόμικ. Μια μυστηριώδης ιστορία για εφηβικούς προβληματισμούς.

II. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Α΄ Φάση: Πριν από την ανάγνωση – Προαναγνωστική φάση

1. Συμπληρώστε αρχικά την ταυτότητα του βιβλίου στον παρακάτω πίνακα.

Τίτλος βιβλίου	
Συγγραφέας	
Εκδοτικός οίκος	
Τόπος έκδοσης	

Χρονολογία	
ISBN	
Αριθμός σελίδων	

2. Καταγράψτε τις αναγνωστικές σας προσδοκίες αναφορικά με το εξώφυλλο του βιβλίου. Αποκαλύπτει κάτι για την υπόθεση ή όχι; Προτείνετε κάποιες εικόνες από το διαδίκτυο ή προσπαθήστε να δημιουργήσετε τη δική σας. Οι απαντήσεις σας να έχουν τη μορφή της ιδεοθύελλας/ καταϊγισμού των ιδεών (brainstorming). Μπορείτε να αξιοποιήσετε την υπηρεσία *answergarden* πατώντας «create» και να παρακολουθήσετε από κοινού το αποτέλεσμα.

Video tutorial για το *answergarden*

3. *Η μάσκα του Καπιτάνο*. Επιχειρήστε να φανταστείτε αν θα είναι ένας θετικός ή αρνητικός ήρωας αντλώντας πληροφορίες αποκλειστικά και μόνο από το οπισθόφυλλο του μυθιστορήματος. Όταν τελειώσετε την ανάγνωση, γυρίστε πίσω και δείτε τι είχατε γράψει στο σημειωματάριό σας και αν οι υποθέσεις σας βγήκαν αληθινές.
4. Χρησιμοποιώντας τη διαδικτυακή εφαρμογή *mindmeister* (εργαλείο κατασκευής συνεργατικών εννοιολογικών χαρτών, διαγραμμάτων) ή όποια άλλη γνωρίζετε, να προβλέψετε την πιθανή δράση του ήρωα μέσα από έναν καταϊγισμό ιδεών (brainstorming).

5. Αναζητήστε το βιογραφικό του συγγραφέα από διάφορες πηγές, έντυπες και διαδικτυακές, και συντάξτε ένα πλήρες βιογραφικό του για να τον γνωρίσετε καλύτερα.

6. Διαβάστε την κριτική της Τζίνας Καλογήρου και αναζητήστε κι άλλες κριτικές για το βιβλίο, για να πάρετε μια πρώτη γεύση για το τι θα επακολουθήσει.

Κριτική της Τζίνας Καλογήρου

Β΄ Φάση: Κατά την ανάγνωση – Αναγνωστική φάση

1η ενότητα. Μέρος Πρώτο: Ο Φιλ πριν από τον Καπιτάνο

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Διαβάζετε κόμικς; Μέχρι ποια ηλικία διαβάζατε; Τι σας άρεσε σ' αυτά και γιατί πια τα έχετε αφήσει στην άκρη;
2. Ποια η προσωπική σας σχέση και επαφή με την ποίηση; Μπορείτε να βρείτε πέντε ποιητικές φράσεις-αποφθέγματα που θα σας χαρακτήριζαν ως άνθρωπο ή θα περιέγραφαν τη ζωή σας; Καταγράψτε τα στο τετράδιό σας.
3. Έχουν δικαίωμα οι γονείς να κάνουν όνειρα και φιλοδοξίες όταν έχουν δημιουργήσει μια οικογένεια; Υπάρχουν όρια σ' αυτά και δεσμεύσεις; Είναι κακό να κυνηγάς τα όνειρά σου σε μεγάλη ηλικία;

Slideshow με εικόνες για τα κόμικς και τους υπερήρωες

Κατά την ανάγνωση

1. Προσπαθήστε να δώσετε την «ταυτότητα» του Φιλ όπως διαφαίνεται σ' αυτές τις πρώτες σελίδες που διαβάσατε: α) στο σχολείο, β) στο σπίτι.
2. Η διακειμενικότητα στο έργο του Κοντολέων φαίνεται έντονα στο πρόσωπο της Λάουρας, που συνηθίζει να μιλά με τα λόγια άλλων, μέσα δηλαδή από ποιητικές φράσεις και αποφθέγματα. Καταγράψτε ενδεικτικά τρία ως πέντε αποφθέγματα σε μία σελίδα του τετραδίου σας, καθώς και τις ποιητικές συλλογές στις οποίες αναφέρονται. Για παράδειγμα: α) «Ποια τάχα, φουρτούνα φουρτούνιαζε μέσα μου και ποια ανεμοζάλη;» (Κωστής Παλαμάς, «Μια πίκρα»). β) «Πεθαίνουν οι λέξεις μου από την πείνα και το κρύο...» (Νίκος Δαββέτας, «Λευκή φούγκα»).
3. Αναγνωρίστε το είδος του αφηγητή τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με χωρία από το κείμενο.
4. α) Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί έντονα κοφτό λόγο, μικρές φράσεις, διάλογο και εσωτερικό μονόλογο. Βρείτε χαρακτηριστικά αποσπάσματα και δικαιολογήστε κάθε φορά τη χρήση τους. β) Ανάμεσα στις άλλες τεχνικές του συγγραφέα είναι και η συχνή χρήση του ενεστώτα. Δικαιολογήστε την επιλογή του.

Διακειμενικότητα

5. Πολλές φορές οι σκέψεις του Φιλ αποδίδονται σε γ' ενικό. Πώς ονομάζεται αυτή η τεχνική της γραφής; Τι προσδίδει στο κείμενο;
6. Ποια τα κοινά στοιχεία Φιλ και Λάουρας από όσα μπορούμε να συμπεράνουμε ως τώρα από το κείμενο;

Μετά την ανάγνωση

1. Βάλτε σε μία χρονική σειρά τα γεγονότα της ενότητας.
2. Ας ανακεφαλαιώσουμε τι έχει συμβεί μέχρι στιγμής συνοπτικά σε μια περίληψη.
3. Προσπαθήστε μέχρι αυτό το σημείο της αφήγησης να σκιαγραφήσετε την προσωπικότητα των βασικών ηρώων: α) του Φιλ, β) του παππού, γ) της Λάουρας, δ) του Τόνι, ε) της Σύνθιας και στ) του... Ραστ.
4. Πριν προχωρήσετε στη συνέχεια του βιβλίου, αφιερώστε χρόνο να δείτε μια ταινία κάποιου άλλου υπερήρωα με μάσκα. Μπορείτε να αντιδιαστείλετε την προσωπικότητά του με εκείνη του Καπιτάνο, λαμβάνοντας υπόψη τα λιγιστά έστω στοιχεία που μας δίνει ο συγγραφέας στη σελίδα 84 του μυθιστορήματος.
5. Πώς κρίνετε την «εμμονή» της Λάουρας να μιλά για τη ζωή και τα πράγματα με αποφθέγματα; Πιστεύετε ότι έτσι αποφεύγει κάτι;
6. Στη σελίδα 33 παρατηρήστε τη λεπτομερέστατη και χαρακτηριστική περιγραφή του χώρου της Λάουρας. Τι πληροφορίες μπορεί να αντλήσει κανείς από αυτή για τις συνήθειες, τον χαρακτήρα και τη νοοτροπία της;
7. Καταγράψτε τα «δυνατά σημεία» του Πρώτου Μέρους του μυθιστορήματος. Ποια είναι τα στοιχεία στα οποία επικεντρώθηκε η προσοχή σας και για ποιο λόγο;

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Προσπαθήστε τώρα να αποτυπώσετε στο χαρτί την ψυχολογική σας κατάσταση ως Φιλ: α) Όταν συνειδητοποιείτε ότι πρόκειται να απομείνετε μόνοι με τον παππού σας σε μια ερημιά χωρίς τους γονείς σας. β) Μετά την πρώτη επαφή σας με τον σχολικό χώρο. γ) Μετά τη συνάντηση και τη γνωριμία σας με τη Λάουρα.
2. Ο Φιλ κάποια στιγμή «πάει στο δωμάτιό του. Ανοίγει το τετράδιο. Σημειώνει... Φόβος ότι θα πρέπει να ζήσω με τους ίδιους ανθρώπους μέχρι που θα γεράσω». Εσείς αν τρέχατε ξαφνικά στο δωμάτιό σας, ποιους τρεις βασικούς φόβους σας θα σημειώνατε; Εξωτερικεύστε τους χωρίς φόβο σε μία σελίδα ημερολογίου.

3. Διαβάστε το ποίημα «Φόβος» της Κικής Δημουλά και συμπληρώστε μία στροφή με τον τρόπο της Δημουλά, όπου θα κυριαρχεί ο όρος «Ενοχές».
4. Αφού διαβάσετε το ποίημα του Raymond Carver «Φόβος», συμπληρώστε πέντε με επτά δικούς σας φόβους με τη μέθοδο της αυτόματης γραφής.

Αυτόματη γραφή

Raymond Carver, «Φόβος»

Μετά την ανάγνωση

1. «Πώς νικά κανείς τον φόβο του;» αναρωτιέται ο Φιλ (σ. 70). Επιχειρήστε να συνομιλήσετε μαζί του απαντώντας στο εναγώνιο ερώτημά του ως συνομήλικόι/ές του.
2. «Αν είχα κι εγώ ένα ξίφος στα χέρια μου, ποιον θα υπερασπιζόμουν;» αναρωτιέται ο Φιλ (σ. 71). Διατυπώστε την ίδια ερώτηση στον εαυτό σας και απαντήστε με ειλικρίνεια στο ερώτημα.
3. «Μια νέα μέρα... Ιστορίες φόβου στο καθένα-διαφορετικές, ίσως... Μα πάντα ιστορίες φόβου» (σ. 79). Γνωρίζετε μια τέτοια ιστορία φόβου; Την έχετε ακούσει ή την έχετε βιώσει κάποτε; Διηγηθείτε τη με τη μορφή ενός μικροδιηγήματος μέσα σε 200 λέξεις.
4. Στο τέλος της πρώτης ενότητας ο Φιλ «τρέχει, χώνεται μέσα στα χωράφια...». Πού θα επιλέγατε να βρει καταφύγιο, αν συνεχίζατε με τον δικό σας τρόπο την ιστορία του πρωταγωνιστή;
5. Ο Φιλ αναζητά τρόπους να ξεπεράσει την ψυχρότητα με την οποία τον μεγάλωσαν οι γονείς του. Βοηθήστε τον να γράψει ένα γράμμα στους γονείς του ζητώντας αυτό που κάθε παιδί δικαιούται να λαμβάνει από την οικογένειά του.
6. «Πρόκειται για μια υπόθεση μυστηρίου όπου οι καθημερινοί άνθρωποι έρχονται αντιμέτωποι με τους υπόγειους φόβους και τις κρυμμένες

Μικροδιήγημα ή Διήγημα μπονζάι

ενοχές τους». Επιχειρήστε να γράψετε ένα μικροδιήγημα με το ίδιο θέμα. Τι τίτλο θα του δίνετε; Ποια θα ήταν η δική σας υπόθεση;

2η ενότητα. Μέρος Δεύτερο: Ο Καπιτάνο

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Θυμός-μίσος-εκδίκηση: Δώστε με τον δικό σας τρόπο τον ορισμό των τριών εννοιών. Με ποια χρώματα θα τις αποδίδετε και με ποια χαρακτηριστική εικόνα από την καθημερινή σας ζωή;
2. «Υπεράνθρωπος»-«Απάνθρωπος»: Πώς θα ορίζετε τους δύο όρους-χαρακτηρισμούς; Προσδιορίστε τη στάση, τη συμπεριφορά και τα συναισθήματα που αντιστοιχούν στον καθένα.
3. «Μυρωδιές και αισθήματα». Πιστεύετε ότι μπορεί να συνδυαστούν ή να ταυτιστούν στη ζωή; Έχετε ταυτίσει κάποια μυρωδιά με κάποιο συγκεκριμένο συναίσθημα που σας προκαλεί;

Κατά την ανάγνωση

1. Δικαιολογήστε τη χρήση β' ενικού προσώπου στην αφήγηση, καθώς και τον κοφτό, με αρκετές επαναλήψεις, λόγο. Τι επιτυγχάνει ο Μάνος Κοντολέων με αυτό;
2. Τι πιστεύετε ότι είναι αυτό που ζηλεύει ο Φιλ στον Καπιτάνο; Από ποια ανάγκη δημιουργείται αυτή η «ζήλια»;
3. «Απ' όλα τα έργα των ανθρώπων πιο πολύ αγαπώ τα μεταχειρισμένα» (σ. 120). Τι νόημα δίνετε στην ποιητική αυτή φράση;
4. «Όταν η αγάπη συναντηθεί με την εκδίκηση, χάνει πάντα» (σ. 153). Ποια η προσωπική σας θέση ως προς αυτή τη φράση;
5. Ποια συναισθήματα σας δημιουργεί η χειμαρρώδης αφήγηση της Λάουρας στις σελίδες 152-154;
6. Πώς θα χαρακτηρίζατε τον πατέρα από το δώρο που στέλνει στον γιο του (σ. 162) τα Χριστούγεννα, καταλήγοντας στο γράμμα του ότι «το μέλλον ανήκει στους νικητές»;
7. Ο Τόνι από θύτης μετατρέπεται σε θύμα (σ. 178-179). Ποια θεωρείτε ότι μπορεί να είναι η ψυχολογική του κατάσταση ανάμεσα στους συμμαθητές του που τον χλευάζουν;
8. Κι ο Φιλ από θύμα γίνεται θύτης. Περιγράψτε και τη δική του συναισθηματική κατάσταση στο τέλος του Δεύτερου Μέρους, μετά την πρώτη νίκη του απέναντι στους συμμαθητές του.

9. Η γραφή του συγγραφέα είναι κοφτή, με παρατακτική σύνταξη και αρκετές επαναλήψεις. Τι επιτυγχάνει ο Μάνος Κοντολέων με αυτόν τον τρόπο γραφής;

Μετά την ανάγνωση

1. Βάλτε σε μία χρονική σειρά τα γεγονότα της ενότητας.
2. Ας ανακεφαλαιώσουμε τι έχει συμβεί μέχρι στιγμής συνοπτικά σε μια περίληψη.
3. Ποια συναισθήματα σας δημιουργεί η πάλη του Καπιτάνο με τον Φιλ; Αποδώστε τα συμμετέχοντας ενεργά σ' αυτή την πάλη των αντίθετων δυνάμεων.
4. Τι είναι αυτό που σας γοήτευσε περισσότερο: α) στην εξέλιξη της υπόθεσης, β) στην εκφραστική δύναμη του συγγραφέα;
5. Έχουν αλλάξει τώρα τα συναισθήματά σας απέναντι σε κάποιον/ κάποιους ήρωα/ήρωες; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. «Να τολμήσει την επίθεση; Τολμά την αντεπίθεση;» Με ένα κείμενο επιχειρηματολογίας «συνομιλήστε» με τον Φιλ σ' αυτό το κρίσιμο σημείο της δράσης του μυθιστορήματος.
2. «Άνθρωπος ή πλάσμα μιας φαντασίωσης;» (σ. 107). Ο Καπιτάνο στέκεται μπροστά στον Φιλ. Έχει να του πει πολλά. Συμπληρώστε τα «λόγια» του:
Διατάζει:..... Γνωρίζει:.....
Κατανοεί:..... Προσφέρει:.....
Διδάσκει:.....
3. «Ο οδηγός πατάει κόρνα, ανατριχιάζει. Έχει καταλάβει» (σ. 116). Υποθέστε ότι λαχανιασμένος σχηματίζει ένα νούμερο στο κινητό του και περιγράφει σε κάποιον συνεργάτη του αυτό που ζει εκείνη τη στιγμή. Καταγράψτε την περιγραφή του σε ένα κείμενο γεμάτο ένταση και συναισθήματα σε α' ενικό.
4. «Μοσχοκάρυδο, πιπέρι και σκατίλα - μα πού ήταν χθες το βράδυ; Ποιος ήταν; Τι έκανε;» (σ. 120). Δώστε με ένα περιγραφικό κείμενο την απάντηση στα ερωτήματα του Φιλ προσπαθώντας να του φρεσκάρете τη μνήμη, σε β' ενικό: «Χθες βράδυ -θυμήσου, Φιλ- πήγες...»
5. Συμπληρώστε με τον δικό σας τρόπο τους στίχους του τραγουδιού «Roxanne» (σ. 131).

6. «Ποιος λέει πως οι νεκροί έχουν όψη τρομερή;» (σ. 138). Τι όψη έχουν οι νεκροί για εσάς; Τεκμηριώστε την απάντησή σας με λογικά και συναισθηματικά επιχειρήματα.
7. «Ε, ναι, τι θέλετε λοιπόν; Αυτός είμαι...» (σ. 149). Ο Τόνι, ένα παιδί που κρύβει ένα μυστικό, αποκαλύπτεται. Σε μια κρίσης οργής ξεσπά. Τι έχει να πει στους συμμαθητές του που τον κοιτούν αποσβολωμένοι για την πραγματική του ταυτότητα;
8. Ο Φιλ καταφέρνει, επιτέλους, να πετάξει τη «μάσκα» του Καπιτάνο υπερασπιζόμενος τον Τόνι μπροστά σε όλους και ιδιαίτερα μπροστά στη Σύνθια. Γίνετε η «φωνή» του. Υπερασπιστείτε το καλό με τόλμη και γενναιότητα.
9. Φιλ και Σύνθια...Οι δύο ήρωες χορεύουν και κοιτάζονται στα μάτια. Στήστε έναν υποθετικό διάλογο μεταξύ τους, καταγράφοντας τα λόγια που δεν ξεστομίζουν, αλλά περνούν από τη σκέψη τους.

Μετά την ανάγνωση

1. Συμπληρώστε την ακροστιχίδα των παρακάτω όρων, αποδίδοντας έτσι το νόημα και τη δυναμική τους: ΕΚΔΙΚΗΣΗ-ΜΙΣΟΣ-ΘΥΜΟΣ.
2. Αναζητήστε και ακούστε τον «Θυμό» του Γ. Θεοφάνους σε στίχους Θ. Παπανικολάου και επιχειρήστε να γράψετε το δικό σας τραγούδι με το ίδιο θέμα.
3. Ο Τόνι αποκαλύπτεται αφήνοντας άναυδους του συμμαθητές του, που ως τώρα δεν είχαν καταλάβει τίποτα για αυτόν. Αν ήσασταν ένας από αυτούς, πώς θα αφηγούσασταν το γεγονός σε έναν/μία συμμαθητή/τρια σας από άλλο Λύκειο;
4. Αποδώστε βασισμένοι στη μέχρι τώρα ανάγνωση του μυθιστορήματος ένα δικό σας τέλος στην ιστορία του Μάνου Κοντολέων. Κλείστε το μυθιστόρημα με ένα υπερρεαλιστικό ποίημα με θέμα την ενοχή, ύστερα από έρευνά σας στο διαδίκτυο.

Slideshow με εικόνες για θυμό-μίσος-εκδίκηση

3η ενότητα. Μέρος τρίτο: Ο Φιλ μετά τον Καπιτάνο

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Ποια καινούργια στοιχεία προστέθηκαν στην υπόθεση; Προβλέψτε το τέλος του μυθιστορήματος δίνοντας τη δική σας εκδοχή.

2. Ως εδώ που έχουν φτάσει τα πράγματα, τι αποφάσεις θα μπορούσε να πάρει για τη ζωή του/της: α) ο Φιλ, β) η Σύνθια, γ) η Λάουρα, δ) ο παππούς;
3. Ποια η συναισθηματική κατάσταση του Φιλ μετά την εμφάνιση και την επαφή του με τον Καπιτάνο;
4. Από το Δεύτερο Μέρος του μυθιστορήματος, μπορείτε να αποδώσετε τώρα τη συναισθηματική κατάσταση: α) του Τόνι, β) της Σύνθιας, γ) ενός παιδιού από την παρέα των εφήβων;
5. Πώς θα τιτλοφορούσατε το Τρίτο Μέρος του μυθιστορήματος, εκτός από τον ήδη υπάρχοντα τίτλο «Ο Φιλ μετά τον Καπιτάνο»;

Κατά την ανάγνωση

1. «Θα πρέπει...» (σ. 188). Τι, άραγε, υποψιάζεστε θα πρέπει να κάνει ή να μην κάνει ο παππούς από εδώ και πέρα (κυριολεκτικά-μεταφορικά);
2. Τι νομίζετε θα συμβούλευε τον παππού να μην κάνει: α) η Λάουρα, β) ο Φιλ, γ) η Σύνθια;
3. Ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές/στριες και ποιοι οι δευτεραγωνιστές/στριες της ιστορίας; Σκιαγραφήστε τον χαρακτήρα του/της καθενός/μίας.
4. Φτιάξτε έναν εννοιολογικό χάρτη, τοποθετώντας στο κέντρο τη μορφή του Φιλ και ακτινωτά καταγράψτε τις σχέσεις μεταξύ των ηρώων/ίδων. Μπορείτε να αξιοποιήσετε το εργαλείο *map tools* στην τοπική ή στη διαδικτυακή του έκδοση.

Εννοιολογικός χάρτης:
Ο Φιλ και οι σχέσεις του
με τα άλλα πρόσωπα

Μετά την ανάγνωση

1. Βάλτε σε μία χρονική σειρά τα γεγονότα της ενότητας.
2. Ας ανακεφαλαιώσουμε ό,τι έχει συμβεί μέχρι στιγμής συνοπτικά σε μια περίληψη.
3. Βγάλτε τις μάσκες των ηρώων/ίδων: Δίπλα στο όνομα του/της καθενός/μιάς σημειώστε ένα επίθετο που τον/την χαρακτηρίζει.
4. Το βιβλίο τελειώνει με τη φράση «σαν άντρες!». Πώς την ερμηνεύετε μετά την ανάγνωση όλου του έργου;
5. Τώρα που τελειώσατε την ανάγνωση, τι είναι αυτό που σας έκανε μεγαλύτερη εντύπωση;

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. «Έτσι που λες... Έτσι χάθηκε η αγάπη. Όμως εμείς, αποφασισμένοι σ' άλλα λιμάνια, σ' άλλη γη θα κυνηγήσουμε τ' όνειρο». Συνεχίστε την αφήγηση της Λάουρας και δώστε μια αισιόδοξη προοπτική στην ιστορία της.
2. «Είναι παιδιά πολλών ανθρώπων τα λόγια μας...» Συνεχίστε τον στίχο του Γιώργου Σεφέρη.
3. Ο παππούς δεν ξέρει να χρησιμοποιεί καλά το κινητό. Η Λάουρα το αποδίδει στο ότι δεν έχει να περιμένει κάτι, αφού δεν τον παίρνει κανείς τηλέφωνο, παρά μόνο ο γιος του μία φορά την εβδομάδα. Καταγράψτε έναν υποθετικό διάλογο ανάμεσα στους δυο τους, φροντίζοντας να φανεί η μοναξιά του παππού, η οποία δεν γίνεται αντιληπτή δυστυχώς από τον γιο.
4. Όταν ο Φιλ βρίσκει τη ράβδο του πατέρα του, ο παππούς τού λέει να την κρατήσει. Περιγράψτε σε ελεύθερο πλάγιο λόγο τα συναισθήματα και τις σκέψεις του. Τι νομίζετε ότι συμβολίζει η ράβδος;

Μετά την ανάγνωση

1. Το μέλλον μας επηρεάζεται από το παρελθόν μας; Σε ένα άρθρο επιχειρηματολογήστε για τη σημασία που παίζει στη μετέπειτα ζωή μας.
2. Ο Φιλ προχωρά προς την ενηλικίωση επώδυνα μεν, αλλά φαίνεται να βρίσκει τον δρόμο του. Σε μία σελίδα ημερολογίου καταγράψτε τα συναισθήματά του.

Γ' Φάση: Μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης όλου του λογοτεχνικού βιβλίου

A. Δραστηριότητες επιλογής

1. Η σχέση του Φιλ με τους γονείς του τον πονάει πολύ. Είναι πολλά παιδιά που αντιμετωπίζουν προβλήματα στην επικοινωνία με το οικογενειακό τους περιβάλλον. Πού νομίζετε ότι οφείλεται αυτό; Πώς θα μπορούσε να αποφευχθεί; Θεωρείτε πως φταίει η εποχή ή μήπως είναι διαχρονικό το πρόβλημα;
2. Οργανώστε έναν αγώνα λόγων (debate) για τον ρόλο των παππούδων στο μέγλωμα των εγγονιών τους.
3. Εντοπίστε τα σημεία όπου ο συγγραφέας

Slideshow με εικόνες για τον Πόλεμο και την Ειρήνη

εκφράζει τα φιλειρηνικά του αισθήματα και καταγράψτε σε ένα άρθρο στη σχολική εφημερίδα την προσωπική σας γνώμη για τον πόλεμο και την ειρήνη.

4. Το φαινόμενο της σχολικής βίας έχει λάβει εκτεταμένες διαστάσεις τα τελευταία χρόνια. Τι ορισμό θα δίνετε στις έννοιες «εκφοβισμός» και «σχολική βία»; Μπορείτε να γράψετε ένα άρθρο που θα πραγματεύεται αυτό το κοινωνικό φαινόμενο αναζητώντας τα αίτιά του;
5. α) Αναζητήστε άλλα βιβλία που μιλούν για εφηβικές σχέσεις. Φτιάξτε μία λίστα την οποία θα δημοσιεύσετε στο μπλογκ του σχολείου ως βιβλιοπροτάσεις για το καλοκαίρι. β) Δώστε τις δικές σας προτάσεις για έναν μαραθώνιο παρακολούθησης ταινιών που αφορούν την εφηβεία.
6. Στην ιστοσελίδα του σχολείου σας καλείστε να γράψετε μία βιβλιοκριτική για το βιβλίο που μόλις ολοκληρώσατε την ανάγνωσή του. Καταγράψτε την άποψή σας σε ένα κείμενο 300 λέξεων.
7. Υποθέστε ότι οργανώνετε μία βιβλιοπαρουσίαση στη δημοτική βιβλιοθήκη του τόπου σας, στην οποία προσκαλείτε τον συγγραφέα. Οργανώστε, λοιπόν, την εκδήλωση και φροντίστε: α) να δημιουργήσετε την πρόσκληση για την εκδήλωση, β) να δημιουργήσετε την αφίσα που θα υπάρχει στον χώρο της εκδήλωσης, γ) να δημιουργήσετε μία σειρά ερωτήσεων που θέλετε να απευθύνετε στον συγγραφέα του βιβλίου, ο οποίος είναι ο επίσημος προσκεκλημένος, δ) να κρατήσετε σημειώσεις από τη συνέντευξη και να δημοσιεύσετε ένα άρθρο-αφιέρωμα σε εκείνον στη μαθητική σας εφημερίδα.
8. α) Αποφασίζετε να δραματοποιήσετε μια σκηνή του βιβλίου. Φτιάξτε τη σκηνή, μοιράστε τους ρόλους και δώστε τις απαραίτητες σκηνοθετικές οδηγίες. β) Ποιο ρόλο θα επιλέγατε να υποδυθείτε εσείς σε μια μελλοντική δραματοποίηση του κειμένου; Δικαιολογήστε την επιλογή σας.
9. Στο μυθιστόρημα θίγεται και το θέμα των κρυφών επιθυμιών και σκέψεων από φόβο για κοινωνική κατάκριση και καταδίκη (περίπτωση Τόνι). Διατυπώστε τις απόψεις σας για το θέμα σήμερα συντάσσοντας μια ομιλία με την οποία απευθύνεστε στο ευρύ κοινό.

Slideshow με εικόνες για τον σχολικό εκφοβισμό

10. Επιχειρήστε να αποτυπώσετε ένα κεφάλαιο του μυθιστορήματος με τη μορφή του graphic novel. Εκμεταλλευτείτε τις δυνατότητες της τεχνητής νοημοσύνης για να φτιάξετε τις εικόνες που θα ντύσουν το βιβλίο σας.
11. Συζητήστε σε ένα στρογγυλό τραπέζι με ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς το θέμα της εκδήλωσης βίας από άτομα που είναι στη ζωή τους καταπιεσμένα και στους οποίους ασκείται βία και εκβιασμός, ως μια πράξη αντεπίθεσης. Στη συνέχεια, καταγράψτε συνοπτικά τις απόψεις του κάθε ειδικού σε ένα άρθρο προκειμένου να ευαισθητοποιήσετε το αναγνωστικό σας κοινό.

B. Σχέδια μάθησης/project

1. Να εξετάσετε συγκριτικά τα βιβλία του Μ. Κοντολέων *Η Μάσκα στο Φεγγάρι* και *Η μάσκα του Καπιτάνο*. Ενδεικτικοί άξονες συνανάγνωσης και συνεξέτασης: α) Χρόνος, τόπος, πρόσωπα. β) Ζητήματα ταυτότητας. γ) Εσωτερική ζωή των προσώπων. δ) Συνειδητοποίηση των βαθύτερων επιθυμιών τους.
2. Να εξετάσετε συγκριτικά τα εξής κείμενα: α) Μπέτυ Σμιθ, *Ένα δέντρο μεγαλώνει στο Μπρούκλιν*, μτφρ. Μαρία Φακίνου, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2023, β) Σάλιντζερ Τζερόμ-Ντέιβιντ, *Ο φύλακας της σίκαλης*, μτφρ. Δημητριάδου Αθηνά, εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2020. Ενδεικτικοί άξονες μελέτης: α) Συστατικά στοιχεία της ταυτότητας (καταγωγή, γλώσσα, θρησκεία, πατρίδα, τόπος, οικογένεια, εκπαίδευση, βιωματικό υπόστρωμα, ιστορικές συνθήκες, γενικό ιστορικό πλαίσιο, εξωτερικές και εσωτερικές συγκρούσεις). β) Αφηγηματικές τεχνικές συγγραφέων.

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

1. Ταυτότητα του βιβλίου

Το μυθιστόρημα του Ευάγγελου Αυδίκου με τίτλο *Οδός Οφθαλμιατρείου* κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας το 2019 και απέσπασε το Βραβείο Ελληνικού Μυθιστορήματος *The Athens Prize for Literature* το 2020. Για τη διευκόλυνση του/της αναγνώστη/στριας παρατίθεται στο τέλος αναλυτικό σημειωματάριο, καθώς το βιβλίο περιέχει αρκετές ιδιωματικές λέξεις-φράσεις, ονόματα και τόπους, ενώ «συνομιλεί» και με πολλούς συγγραφείς.

2. Κριτήρια επιλογής του βιβλίου

Το μυθιστόρημα *Οδός Οφθαλμιατρείου* συνδέεται με τη Θεματική Ενότητα IV «Λογοτεχνικά κείμενα για τη Λογοτεχνία» του βιβλίου Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου. Στο μυθιστόρημα αποτυπώνεται ο πόθος και η ανάγκη του καλλιτέχνη να εκφραστεί μέσα από την τέχνη του λόγου, καταγράφονται οι δυσκολίες που εμποδίζουν συχνά το έργο του, αλλά και ο τρόπος που αντιμετωπίζεται από τους σύγχρονούς του και τους μεταγενέστερους αναγνώστες, λογοτέχνες και κριτικούς. Ένα βιβλίο που αποδεικνύει ότι η λογοτεχνική δημιουργία αποτελεί ένα διαχρονικό ταξίδι που μας συνδέει βαθιά με τον εαυτό μας και τους άλλους.

3. Σύντομη απόδοση του περιεχομένου

Ο Κρυστ, παιδί μεταναστών στην Αμερική με καταγωγή από το Συρράκο της Ηπείρου, αποφασίζει να εγκαταλείψει την πολλά υποσχόμενη καριέρα του, για να αναζητήσει τις ρίζες του με «οδηγό» τον ποιητή Κώστα Κρυστάλλη, έναν Ηπειρώτη ποιητή της Νέας Αθηναϊκής Σχολής, που έφυγε από τη ζωή στα 26 του χρόνια, πρόσφυγα στην Αθήνα του 1889, για τον οποίο τόσα έχει ακούσει από την παιδική του ηλικία. Στο φόντο της ιστορίας βρίσκεται άλλοτε η υπό οθωμανική κυριαρχία Ήπειρος και η Αθήνα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους του 19ου αιώνα και άλλοτε η σύγχρονη Αθήνα και η Αμερική. Ο ποιητής γίνεται ο φάρος για να ανακαλύψει ο πρωταγωνιστής Κρυστ τον εαυτό του και ο Κρυστ γίνεται για τον Κρυστάλλη το όχημα που θα του επιτρέψει να βγει από τη λήθη και να «ξαναζηήσει».

II. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΑΥΤΟΤΕΛΟΥΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Α΄ Φάση: Πριν από την Ανάγνωση – Προαναγνωστική φάση

1. Ποιες είναι οι πληροφορίες που αναγράφονται στο εξώφυλλο του βιβλίου, ποιες στη ράχη και ποιες στο οπισθόφυλλο; Συζητήστε για τη χρηστική λειτουργία αυτών των τμημάτων του βιβλίου και πώς επηρεάζουν τον/την αναγνώστη/στρια.
2. Πώς αντιλαμβάνεστε το εικαστικό του εξωφύλλου; Ποιες υποθέσεις μπορείτε να κάνετε για τη σύνδεσή του με τον τίτλο και το περιεχόμενο;
3. Αναζητήστε την οδό Οφθαλμιατρείου στον χάρτη, καθώς και πληροφορίες για την περιοχή στην οποία βρίσκεται. Ποια είναι η εξέλιξη της περιοχής στην πορεία του χρόνου; Ποια ήταν η προγενέστερη ονομασία της οδού;
4. Μελετήστε το βιοεργογραφικό σημείωμα του συγγραφέα που θα βρείτε στη διπλωμένη προέκταση του εξωφύλλου (αυτί). Αναζητήστε περισσότερες πληροφορίες στο διαδίκτυο.

Β΄ φάση: Κατά την ανάγνωση – Αναγνωστική φάση

1η ενότητα: Ιανός. Το άλογο. Οδός Οφθαλμιατρείου

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Όπως ήδη έχετε αντιληφθεί, το βιβλίο αφορά τον ποιητή Κώστα Κρυστάλλη. Αναζητήστε πληροφορίες για τη ζωή και το έργο του. Γνωρίζοντας αυτές τις πληροφορίες, θα αποφασίζατε να διαβάσετε μόνοι σας ένα βιβλίο γι' αυτόν; Συζητήστε και αιτιολογήστε τις απαντήσεις σας. Στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών *Ανέμη* μπορείτε να αναζητήσετε και να βρείτε κείμενά του.
2. Εφόσον το βιβλίο αναφέρεται στη ζωή και στο έργο ενός λογοτέχνη, γιατί χαρακτηρίζεται ως μυθιστόρημα; Αναζητήστε τις διαφορές μεταξύ της βιογραφίας, της μυθιστορηματικής βιογραφίας, του μυθιστορήματος με αυτοβιογραφικά στοιχεία και του μυθιστορήματος.
3. Πώς θα περιμένατε εσείς να ξεκινήσει ένα τέτοιο βιβλίο;

Κατά την ανάγνωση

1. Για να προσανατολιστείτε στον χώρο και στον χρόνο, καταγράψτε τις περιοχές που αναφέρονται στο κείμενο και αναζητήστε τες στον χάρτη. Αναζητήστε και σχετικές εικόνες και βίντεο στο διαδίκτυο, ώστε να έχετε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τα ερεθίσματα του κάθε ήρωα. Σε ποιο περιβάλλον μεγαλώνει ο Κρυστ και σε ποιο ο Κρυστάλλης; Πώς, κατά τη γνώμη σας, επηρέασε αυτό τους δύο νέους;
2. Ποιο ρόλο φαίνεται να παίζει ο Ιανός στη ζωή του Κρυστ; Γιατί του έδωσε αυτό το παρατσούκλι; Αναζητήστε πληροφορίες για τον μυθικό θεό Ιανό στο διαδίκτυο.
3. Προσπαθήστε να εντοπίσετε το σημείο στο οποίο ξεκινάει η παράλληλη πορεία των δύο νέων. Ποιοι είναι οι παράγοντες που προωθούν αυτή τη συνάντηση και συμπόρευση;
4. Εντοπίστε και σημειώστε το είδος του αφηγητή και τους αφηγηματικούς τρόπους που αναγνωρίζετε σε κάθε κεφάλαιο. Τι παρατηρείτε; Ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτής της επιλογής του συγγραφέα;

Slideshow με εικόνες για τον Ιανό

Μετά την ανάγνωση

1. Στην πρώτη ενότητα, ποιες αντιλήψεις για την τέχνη εκφράζονται και από ποιους χαρακτήρες; Παρατηρείτε αντικρουόμενες τάσεις και γιατί; Εσείς με ποια ταυτίζεστε πιο πολύ;
2. Εσείς θα θέλατε να «συναντηθείτε» με κάποιον άνθρωπο από το παρελθόν ή από το μέλλον;
3. Καταγράψτε τα όνειρα (κυριολεκτικά και μεταφορικά) και τις προσδοκίες των δύο νέων, που τους συνόδευσαν κατά την άφιξή τους στην Αθήνα. Υποθέστε αν πρόκειται να πραγματοποιηθούν ή να διαψευστούν. Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
4. Συζητήστε ποια είναι η εικόνα που έχουν οι γονείς του Κρυστ και ποια οι γονείς του Κώστα Κρυστάλλη για την Ελλάδα. Πώς αυτή επηρεάζει την κρίση τους και τις αποφάσεις των παιδιών τους; Πώς το εξηγείτε; Τι θα κάνατε εσείς στη θέση του Κρυστ;

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Καταγράψτε σε ένα συνεργατικό έγγραφο σημεία του κειμένου στην ενότητα (και σε κάθε ενότητα) που ξεφεύγουν από τον πεζό λόγο.

Τα αναγνωρίζετε εύκολα; Αναζητήστε την προέλευσή τους. Σε τι εξυπηρετούν στο κείμενο οι ποιητικές αναφορές;

2. Καταγράψτε σε έναν εννοιολογικό χάρτη τα πρόσωπα και τα μέρη που αφορούν τον Κρυστ και τον Κώστα Κρυστάλλη και εντοπίστε κοινά μεταξύ τους. Μπορείτε να εμπλουτίσετε τον χάρτη καθώς εμβαθύνετε στην ιστορία.
3. Σημειώστε ερωτήσεις που σας δημιουργούνται από την ενότητα και δύσκολα σημεία. Αξιολογήστε, μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης, αν αυτά δυσχέραναν την κατανόηση των βασικών αξόνων του περιεχομένου. Συζητήστε στην τάξη, προσπαθώντας να διευκρινίσετε τα σημεία αυτά και ανταλλάξτε απόψεις με τους/τις συμμαθητές/τριες σας.
4. Εντοπίστε και σημειώστε σε έναν εννοιολογικό χάρτη τις δυσχέρειες που φαίνεται να αντιμετωπίζουν ο Κρυστ και ο Κρυστάλλης στην προσπάθειά τους να κάνουν τα συγγραφικά τους όνειρα πραγματικότητα.

Μετά την ανάγνωση

1. Ο Κρυστ, φτάνοντας στην Ελλάδα, γράφει στο ημερολόγιό του τις πρώτες του εντυπώσεις και τις ανησυχίες του. Υποδυθείτε τον Κρυστ και γράψτε μία σελίδα ημερολογίου.
2. Επιχειρήστε να προβλέψετε τη συνέχεια της ιστορίας, με βάση τα παρακάτω ερωτήματα: Ο Κρυστ θα θελήσει να γυρίσει στην Αμερική; Πώς μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτή η συνάντηση μεταξύ των δύο νέων; Ποια θα είναι τα συγγραφικά τεχνάσματα που θα την επιτρέψουν, κατά τη γνώμη σας;

2η ενότητα: Το κυπαρίσσι, Το μελισσόχορτο της λεύκας

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Τι συνειρμούς σας δημιουργούν οι τίτλοι των κεφαλαίων της ενότητας; Πώς μπορεί να συνδέονται, κατά τη γνώμη σας, με τα προηγούμενα;
2. Γνωρίζετε τον ποιητή Μιχάλη Γκανά; Αναζητήστε πληροφορίες για τη ζωή και το έργο του. Μελετήστε κάποια ποιήματά του για να τον γνωρίσετε καλύτερα.

Κατά την ανάγνωση

1. Στο κεφάλαιο «Το κυπαρίσσι» παρατηρούνται πολλές επαναλήψεις. Ποια είναι η νοηματική και υφολογική τους λειτουργία;

2. Πώς αντιλαμβάνεστε την αναφορά του Κρυστάλλη στον Μιχάλη Γκανά; Σημειώστε το σημείο στο οποίο ξεκινά η επιστολή. Πώς αναφέρεται ο ένας ποιητής στον άλλο; Γιατί;
3. Καταγράψτε τα γεγονότα τα οποία ακολουθούν τον θάνατο του Κρυστάλλη, όπως αναφέρονται στο κεφάλαιο «Το κυπαρίσσι». Αναζητήστε τα στο διαδίκτυο και προσδιορίστε τα χρονικά σε μία χρονογραμμή.
4. Στο κεφάλαιο «Το μελισσόχορτο της Λεύκας», ποιος γράφει σε ποιον; Παρατηρήστε ότι μια επιστολή «εισβάλλει» μέσα σε μια άλλη επιστολή. Ποιο αποτέλεσμα επιτυγχάνεται με αυτή την τεχνική;
5. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, ο Κρυστ αρχίζει να μετράει διαφορετικά τον χρόνο; Θα μπορούσε κανείς να πει ότι ο χρόνος είναι ένα «υποκειμενικό» μέγεθος;

Μετά την ανάγνωση

1. Σχολιάστε τη φράση: «Η δημιουργία συντρίβει τα δεσμά του θανάτου». Συμφωνείτε ή διαφωνείτε; Έχετε συναντήσει παρόμοιες απόψεις σε άλλα κείμενα που έχετε μελετήσει;
2. Οι έννοιες της μνήμης και της υστεροφημίας φαίνεται να απασχολούν πολύ τον Κρυστάλλη. Γιατί; Τι σημαίνουν οι έννοιες αυτές για εσάς;
3. Τι νέο κομίζει η επιστολή στον Μιχάλη Γκανά για τη σχέση του παρόντος με το παρελθόν και το μέλλον στην τέχνη;
4. Πώς αποτυπώνεται η έννοια του νόστου και της νοσταλγίας στην ενότητα; Πώς συνυφαίνονται τα βιώματα των δύο νέων γύρω από αυτή την αναδίφηση στο παρελθόν;

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Κάντε μία λίστα με τα πρόσωπα που προστίθενται σε κάθε κεφάλαιο, συνδέοντάς τα με τους κεντρικούς ήρωες.
2. Να δώσετε έναν πιο διευρυμένο τίτλο σε κάθε κεφάλαιο της ενότητας, που να αποκαλύπτει το βασικό θέμα του.
3. Χρησιμοποιώντας την εφαρμογή google maps δημιουργήστε έναν αυτοσχέδιο χάρτη σημειώνοντας τις στάσεις του ταξιδιού του Κρυστ και τοποθετήστε φωτογραφίες από τα αγάλματα του Κρυστάλλη που θα βρείτε στο διαδίκτυο.

Μετά την ανάγνωση

1. Επιλέξτε έναν καλλιτέχνη στον οποίο θα θέλατε να απευθύνετε μια επιστολή. Στην επιστολή σας αναφερθείτε στον τρόπο με τον οποίο σας έχει επηρεάσει με το έργο του.
2. Να γράψετε ένα άρθρο για το περιοδικό του σχολείου σας στο οποίο θα εκφράζετε τους προβληματισμούς σας για την αξιοποίηση της παράδοσης από τους σύγχρονους ανθρώπους. Πιστεύετε ότι το άρθρο σας θα είναι έτοιμο με την πρώτη γραφή; Παρατηρήστε τη διαδικασία της παραγωγής του. Τι θα γράψετε; Τι θα χρειαστεί να σβήσετε;
3. Ο Κρυστ θέλει να ενημερώσει τον Ιανό για την πορεία τη δική του και των ερευνών του για τον Κρυστάλλη. Ποια είναι τα γεγονότα που πρέπει να μην ξεχάσει να αναφέρει; Φανταστείτε ότι είστε ο Κρυστ και απευθύνετε στον Ιανό ένα σχετικό e-mail. Πιστεύετε ότι το e-mail σας θα είναι έτοιμο με την πρώτη γραφή; Παρατηρήστε τη διαδικασία της παραγωγής του. Τι θα γράψετε; Τι θα χρειαστεί να σβήσετε;

3η ενότητα. Οι Μητσάκηδες. Το Όνειρο του Λυκαβηττού

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Γνωρίζετε τον λογοτέχνη Μιχαήλ Μητσάκη; Αναζητήστε στο διαδίκτυο στοιχεία για τη ζωή και το έργο του. Πώς νομίζετε ότι ο Κρυστάλλης θα ταυτιζόταν μαζί του;
2. Στην εποχή μας η προσφυγιά είναι ένα υπαρκτό πρόβλημα που δοκιμάζει τις αντοχές της ανθρωπιάς και του πολιτισμού μας. Αναζητήστε στο διαδίκτυο ιστορίες προσφύγων από τον 19ο και τον 20ό αιώνα.
3. Αναζητήστε στο διαδίκτυο τραγούδια ή ταινίες που αναφέρονται στον πόνο της ξενιτιάς. Ποια είναι τα κοινά τους σημεία;
4. Έχετε επισκεφθεί ποτέ την περιοχή του Λυκαβηττού; Εντοπίστε στο διαδίκτυο τα σύγχρονα σημεία αναφοράς και την ιστορία της περιοχής.

Κατά την ανάγνωση

1. Λαμβάνοντας υπόψη σας τα ιστορικά συμφραζόμενα, πώς αντιλαμβάνεστε τη φράση του Ροΐδη «... γιατί είσαι ο μόνος που γράφεις την καθαρή και άγνωστη δημοτική γλώσσα»;

2. Ποιες είναι οι κοινές εμπειρίες που μοιράζονται ο Κρυστ και ο Κρυστάλλης; Ποιες συγγραφικές επιλογές αποκαλύπτουν τα συναισθήματα που προκύπτουν από αυτές για τον καθένα;
3. Ποιες αφηγηματικές τεχνικές σε σχέση με τον χρόνο αξιοποιούνται στην ενότητα; Γιατί ο συγγραφέας κάνει αυτές τις επιλογές;

Μετά την ανάγνωση

1. Πώς αντιδρά ο Κρυστάλλης όταν βλέπει το όνομά του στην εφημερίδα; Πώς αντικατοπτρίζεται το ήθος του στην αντίδρασή του;
2. Σχολιάστε τις φράσεις «Μια ξενιτιά η πατρίδα» και «Κανένας δεν αφήνει, ακριβέ μου, την πατρίδα του, εκτός αν πατρίδα του είναι η κοιλιά ενός θηρίου».
3. Ποιος φαίνεται να είναι ο ρόλος του προσωπικού βιώματος στη λογοτεχνία; Πόσο και πώς μπορεί να επηρεάζει, τελικά, τους δημιουργούς;

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Σημειώστε φράσεις και στιγμές που σας συγκίνησαν περισσότερο. Έχουν σχέση με δικά σας βιώματα;
2. Προσπαθήστε να βάλετε τα γεγονότα της ενότητας σε χρονολογική σειρά.

Μετά την ανάγνωση

1. Επιλέξτε μία σκηνή από τα γεγονότα που αφορούν την εφηβική ηλικία του Κώστα Κρυστάλλη και δραματοποιήστε τη. Εναλλακτικά, δημιουργήστε ένα κόμικ ή καταγράψτε τους διαλόγους, όπως τους φανταστήκατε διαβάζοντας τα γεγονότα που εξιστόρησε ο Κρυστάλλης.
2. Ανατρέξτε στο απόσπασμα «Θυμάμαι τον πατέρα μου... το κρασί της Ζίτσας» και ξαναγράψτε το, αξιοποιώντας τριτοπρόσωπο αφηγητή. Αρκεί να αλλάξετε μόνο τα ρηματικά πρόσωπα; Ποιες άλλες αλλαγές θα επιλέξετε να κάνετε και γιατί;
3. Στην ενότητα συναντάμε τις λέξεις: «πανικός», «φόβος», «κίνδυνος», «σιωπή», «καχυποψία». Χρησιμοποιήστε τις ίδιες λέξεις για να αναφερθείτε σε ένα επίκαιρο φαινόμενο ή περιστατικό σαν να ήσασταν παρουσιαστής/στρια ειδήσεων. Αφού παρουσιαστούν μερικές τέτοιες ειδήσεις στην τάξη σας, συζητήστε τους συσχετισμούς μεταξύ των εννοιών αυτών.

4. Στο πλαίσιο μιας εκδήλωσης του σχολείου σας για τον τουρισμό, δημιουργήστε συνεργατικά ένα αφιέρωμα στον Λυκαβηττό για έναν τουριστικό οδηγό της Αθήνας, αξιοποιώντας και τις πληροφορίες που αντλήσατε από το διαδίκτυο στο προαναγνωστικό στάδιο της ενότητας.

4η ενότητα: Η Ρίνα. Η Αννέτα. Οι ανυπεράσπιστοι έρωτες

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τα Καφέ Σαντάν και τα Καφέ Αμάν. Τι ήταν, πού εμφανίστηκαν, πότε και γιατί σταμάτησε η λειτουργία τους;
2. Αναζητήστε στο διαδίκτυο πληροφορίες για το σατιρικό περιοδικό *Καραβίδα*. Στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Νεοελληνικών Σπουδών *Ανέμη* μπορείτε να αναζητήσετε και να διαβάσετε κάποια φύλλα του.

Καφέ Αμάν-Καφέ Σαντάν

Κατά την ανάγνωση

1. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, η ενότητα αυτή ξεκινάει με τη Φωτεινή; Ποιο ρόλο έχει παίξει μέχρι τώρα στην ιστορία; Τι είναι αυτό που δένει, τελικά, τη Φωτεινή με τον Κρυστ; Γιατί ο τραγουδιστής τη χρησιμοποιεί ως όχημα για να εκφράσει αυτή την πτυχή της ζωής του;
2. Πώς επηρέασε τον Κρυστάλλη το βίωμά του με την Αλεξάνδρα εκείνη την εποχή και πώς πιστεύετε ότι θα επηρέαζε την υπόλοιπη ζωή του;
3. Καταγράψτε τις απόψεις για τον έρωτα και τις σχέσεις των φύλων που θεωρείτε στερεοτυπικές. Πού τις αποδίδετε; Παίζει ρόλο για εσάς από ποιον/ποιαν εκφράζονται; Συζητήστε γιατί καταγράφονται από τον συγγραφέα.
4. Παρατηρήστε σε ποια σημεία του κειμένου πυκνώνουν οι ποιητικοί στίχοι. Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό; Το διαπιστώσατε και σε προηγούμενες ενότητες;
5. Πώς και τι μαθαίνουμε στην ενότητα για τον θάνατο του Κρυστάλλη;

Κώστας Κρυστάλλης, «Το κέντημα του μαντηλιού»

Μετά την ανάγνωση

1. Έχει υποστηριχτεί ότι ο Κρυστάλλης ήταν ένας βαθιά ερωτικός άνθρωπος. Πώς αντιλαμβάνεστε αυτή την παρατήρηση μέσα και από τη μελέτη της ενότητας; Πού «συναντιέται» ο Κρυστ με τον Κρυστάλλη σε αυτές τις ιστορίες;
2. Πώς αντιλαμβάνεστε τη φράση «Όλα είναι σχετικά, με εξαίρεση την αγάπη»; Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη αυτή;

Slideshow με εικόνες για τον Κώστα Κρυστάλλη

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Να δημιουργήσετε έναν εννοιολογικό χάρτη με τις γυναίκες της ζωής των δύο κεντρικών ηρώων. Καταγράψτε από μία φράση από το κείμενο που θεωρείτε πιο χαρακτηριστική για την καθεμία.
2. Καταγράψτε σε έναν εννοιολογικό χάρτη τις εκδοχές που δίνονται στο κείμενο σχετικά με την απώλεια των γραπτών του Κώστα Κρυστάλλη.

Video tutorial για τη δημιουργία εννοιολογικού χάρτη με το cmap tools

Μετά την ανάγνωση

1. Αξιοποιήστε λέξεις-φράσεις από το κείμενο για να γράψετε μια ιστορία αγάπης δικής σας έμπνευσης ή να στείλετε ένα γράμμα στον αγαπημένο ή στην αγαπημένη σας (φανταστικό ή υπαρκτό πρόσωπο).
2. Αναζητήστε το ποίημα της Κικής Δημουλά «Ο πληθυντικός αριθμός» (ή ακούστε την απαγγελία της ποιήτριας στο YouTube). Ποια σχέση έχει με την ενότητα; Επιχειρήστε να συμπληρώσετε στο ίδιο ύφος άλλη μία στροφή.

5η ενότητα: Οι πυγολαμπίδες. Άστραψε φως

1. Συγγραφικές επιλογές

Πριν από την ανάγνωση

1. Τι θα περιμένετε να αναφέρει το γράμμα του τραγουδιστή στον πατέρα του; Πότε πιστεύετε ότι είχε την ανάγκη να το γράψει και γιατί;

2. Με την 5η ενότητα ολοκληρώνεται το μυθιστόρημα. Κάντε μια σύντομη ανασκόπηση των γεγονότων που έχουν προηγηθεί. Πώς περιμένετε να ολοκληρωθεί;

Κατά την ανάγνωση

1. Πώς αντιλαμβάνεστε τη φράση «Η ψυχή μου απέκτησε ακαμψία»; Έχετε νιώσει ποτέ κάτι αντίστοιχο, κι αν ναι, σε ποιες συνθήκες;
2. Το γράμμα στον πατέρα αποτελεί άλλη μια ευκαιρία για εσωτερική καταβύθιση του ίδιου του ποιητή. Πώς βλέπει ο ίδιος τον εαυτό του; Ποιο ρόλο έχει διαδραματίσει η ασθένειά του στην αυτοαντίληψή του; Με ποιες γλωσσικές επιλογές αναδεικνύεται η εξομολογητική του διάθεση;
3. Ποια πρόσωπα εμφανίζονται στην ενότητα και ποιος είναι ο ρόλος τους;
4. Πώς χαρακτηρίζει ο ποιητής την καθαρεύουσα; Γιατί, κατά τη γνώμη του, το έργο του δεν έγινε αποδεκτό από τους λογοτεχνικούς κύκλους της εποχής του;

Μετά την ανάγνωση

1. Τι έχει σημασία, τελικά, στην τέχνη; Τι πιστεύει ο Κρυστάλλης; Τι πιστεύετε εσείς;
2. Πώς κρίνει ο Κώστας Κρυστάλλης την Ελλάδα; Έχουν οι παρατηρήσεις του διαχρονικό χαρακτήρα; Εντοπίστε κι άλλα κείμενα/τραγούδια, σύγχρονα ή παλαιότερα, που αναφέρονται στους Έλληνες και στην Ελλάδα. Τι παρατηρείτε;

Οδυσσέας Ελύτης,
«Ο Ήλιος ο ηλιότορας»

Μανώλης Ρασούλης,
«Αχ Ελλάδα»

Γεώργιος Σουρής,
«Ο Ρωμhός»

3. Τι μαθαίνει ο Κρυστ, τελικά, για τον εαυτό του; Σε ποιους προβληματισμούς τον βάζει ο Κρυστάλλης; Τι θα απαντούσατε εσείς σ' αυτούς τους προβληματισμούς;
4. Σας ικανοποίησε το τέλος της ιστορίας; Ήταν αυτό που περιμένατε ή όχι και γιατί; Εσείς τι θα συμβουλευάτε τον Κρυστ να κάνει;

2. Εργαστήρια Γραφής

Κατά την ανάγνωση

1. Συγκεντρώστε τους χαρακτηρισμούς του Κρυστάλλη προς τον πατέρα του και σημειώστε δίπλα τις σκέψεις και τα συναισθήματα που αποκαλύπτουν.
2. Ο Κρυστ βρίσκεται μεταξύ της Κόνου και της Φωτεινής, μεταξύ της Αμερικής και της Ελλάδας, μεταξύ δύο διαφορετικών τρόπων ζωής, μεταξύ δύο διαφορετικών «αναγνώσεων» του εαυτού του. Καταγράψτε τους παράγοντες που τον ελκύουν σε κάθε επιλογή. Σε ποια πιστεύετε ότι θα καταλήξει και γιατί;

Μετά την ανάγνωση

1. Συνεχίστε την ιστορία, αποκαλύπτοντας τη συνάντηση μεταξύ της Φωτεινής και του Κρυστ. Συμπεριλάβετε τους διαλόγους μεταξύ τους.
2. Δώστε ένα διαφορετικό τέλος στην ιστορία.
3. Δώστε μια διαφορετική αντιμετώπιση της Φωτεινής στην αργοπορία του Κρυστ. Λαμβάνοντας υπόψη και την προσωπικότητά της, ξαναγράψτε τα μηνύματά της. Τι διαφορετικό θα μπορούσαν να λένε;

Γ΄ Φάση: Μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης όλου του λογοτεχνικού βιβλίου

Δραστηριότητες Επιλογής

1. Σχεδιάστε ένα δικό σας εξώφυλλο και εξηγήστε τις επιλογές που κάνατε στην τάξη σας.
2. Οργανώστε μια παρουσίαση του βιβλίου στο σχολείο σας. Χωριστείτε σε ομάδες, καταγράψτε τις ανάγκες και μοιράστε τις αρμοδιότητες. Ποιοι θα είναι οι ομιλητές και ποιο θα είναι το περιεχόμενο των εισηγήσεών τους;
3. Για ένα αφιέρωμα στην ποίηση που ετοιμάζετε για την ιστοσελίδα του σχολείου σας, χωρίστε σε ομάδες και αναλαμβάνετε να συντάξετε ένα βιοεργογραφικό σημείωμα του Κώστα Κρυστάλλη. Θα χρειαστεί, επίσης, να συντάξετε μια περίληψη και μια κριτική του βιβλίου.
4. Ολοκληρώνοντας τη μελέτη σας, μπορείτε να συγκεντρώσετε από το

Κριτικές για το βιβλίο

βιβλίο τα στοιχεία που έκαναν τον Κρυστάλλη τόσο αγαπητό και τα στοιχεία που τον οδήγησαν στη σύγχρονη αφάνεια; Πώς θα τον χαρακτηρίζατε εσείς;

5. Αναζητήστε και μελετήστε συνεντεύξεις του συγγραφέα, Ευάγγελου Αυδίκου, για το συγκεκριμένο βιβλίο. Ποιοι ήταν οι λόγοι που τον οδήγησαν στη συγγραφή του; Πιστεύετε ότι η επιστημονική του ιδιότητα τον βοήθησε στο έργο του και, αν ναι, πώς;

Συνεντεύξεις Ευάγγελου
Αυδίκου

6. Ο Κρυστ και ο Κρυστάλλης μπερδεύτηκαν κι άλλαξαν τόπους κι εποχές. Γράψτε ένα δικό σας κείμενο στο οποίο οι δύο νέοι καλούνται να μπουν ο ένας στον κόσμο και στην εποχή του άλλου, διατηρώντας όμως την εξωτερική τους εμφάνιση και την προσωπικότητά τους.

Η δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί και ως κόμικ ή ως σενάριο και να δραματοποιηθεί.

7. Αν ο Κρυστάλλης ήθελε να απευθυνθεί στους/στις σύγχρονους/νες αναγνώστες/στριες, που πιθανόν αγνοούν την ύπαρξή του ή τον υποτιμούν βλέποντας επιφανειακά την ποίησή του, ποιο μέσο θα επέλεγε και τι θα έγραφε; Δώστε εσείς «φωνή» στην ανάγκη του αυτή να επικοινωνήσει μαζί τους.
8. Επιχειρήστε να δημιουργήσετε μία χρονογραμμή ή έναν χάρτη με τα χρονικά και τοπικά σημεία συνάντησης των δύο νέων.
9. Συγκεντρώστε τους στίχους που εντοπίσατε στο κείμενο, επιλέξτε πέντε από αυτούς που σας συγκίνησαν περισσότερο και σημειώστε δίπλα το κυρίαρχο συναίσθημα που εκφράζει ο καθένας μέσα στο κείμενο. Σε μια διπλανή στήλη προσπαθήστε να αποδώσετε σε πεζό λόγο και με δικά σας λόγια το περιεχόμενό τους.
10. Έχοντας ολοκληρώσει τη μελέτη του βιβλίου, θα προτείνατε σε κάποιον να το διαβάσει και γιατί; Ποιο είναι το προφίλ του/της αναγνώστη/στριας στον/στην οποίο/α θα θέλατε να προτείνετε το βιβλίο;
11. Αν ο συγγραφέας σάς είχε εμπιστευτεί το πρωτότυπο κείμενο για να το διαβάσετε πρώτοι/τες και να του κάνετε παρατηρήσεις και διορθώσεις, τι θα του επισημαίνατε;
12. Αναλογιστείτε τα δικά σας όνειρα και τις προσδοκίες για το μέλλον. Θεωρείτε ότι αξίζει ένας/μία νέος/α να κυνηγήσει τους στόχους του;

Ποιες δυσκολίες μπορεί να συναντήσετε στον δρόμο σας και πώς πιστεύετε ότι θα καταφέρετε να τις ξεπεράσετε;

13. Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σας δημιουργούνται μετά την ανάγνωση του βιβλίου σχετικά με την αντιμετώπιση της τέχνης και των καλλιτεχνών διαχρονικά; Συζητήστε ποια είναι η κατάσταση σήμερα στη χώρα μας.

Slideshow με εικόνες για συναισθήματα

14. Επιλέξτε ένα σημείο του βιβλίου (κεφάλαιο, εικόνα, γεγονός κ.λπ.) που σας συγκίνησε ή σας επηρέασε περισσότερο και παρουσιάστε το σε ένα ποιητικό κείμενο.

15. Να συμπληρώσετε τον εννοιολογικό χάρτη «τι θα γινόταν αν...», δίνοντας διαφορετικές εκδοχές της εξέλιξης της ιστορίας.

Εννοιολογικός χάρτης «Τι θα γινόταν αν...»

16. Έχοντας πλέον υπόψη όλο το κείμενο, αναφερθείτε στον ρόλο του σταυραετού στο μυθιστόρημα. Ποιοι είναι οι συμβολισμοί του και ποια είναι η σχέση του με τους ήρωες; Θεωρείτε εύστοχη την επιλογή του συγγραφέα;

17. Τι προσφέρει, κατά τη γνώμη σας, το «Σημειωματάριο» του βιβλίου; Ήταν απαραίτητη η ύπαρξή του για τη μελέτη του βιβλίου και, αν ναι, γιατί; Ποιες δυσκολίες θα αντιμετωπίζατε αν έλειπε; Θα προτιμούσατε να είχε κάποια άλλη μορφή ή θέση (π.χ. υποσέλιδες σημειώσεις ή να βρίσκεται στην αρχή του βιβλίου); Συμπληρώστε τον εννοιολογικό χάρτη στο ψηφιακό αντικείμενο.

Εννοιολογικός χάρτης για το Σημειωματάριο

Αναγνωστικό Ημερολόγιο

Ενότητα/Κεφάλαιο	
Ημερομηνίες Ανάγνωσης	
Περιεχόμενο / περίληψη ανά ενότητα / κεφάλαιο	
Προτεινόμενος τίτλος ανά ενότητα / κεφάλαιο	
Εποχή στην οποία διαδραματίζονται τα γεγονότα	
Τόπος στον οποίο διαδραματίζονται τα γεγονότα	
Πρόσωπα που εμφανίζονται και ο ρόλος τους	
Τι με εντυπωσίασε – ενδιαφέροντα σημεία (απόσπασμα, διάλογος, συμπεριφορά ήρωα, άλλο) και γιατί;	
Άγνωστες λέξεις ή φράσεις	
Λέξεις ή φράσεις που μου άρεσαν	
Σκέψεις που μου γεννήθηκαν από την ανάγνωση των κεφαλαίων	
Σκέψεις που μου γεννήθηκαν από τις παρεμβάσεις των συναγνωστών μου	
Συναισθήματα που μου προκλήθηκαν από την ανάγνωση των κεφαλαίων	

Ερωτήσεις που θα ήθελα να κάνω στη συγγραφέα σε σχέση με το θέμα του βιβλίου, τους χαρακτήρες, τις συνθήκες, τον στόχο της συγγραφής	
Ποιοι οι ενδεχόμενοι στόχοι, οι προθέσεις και τα μηνύματα του συγγραφέα. Υπάρχουν άλλες στάσεις ως προς το θέμα	
Σύνδεση με επικαιρικό γεγονός ή την κοινωνική πραγματικότητα	

Ενδεικτικός Πίνακας Αυτοαξιολόγησης Μαθητή/τριας

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗ				
	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΛΑ	ΠΟΛΥ ΚΑΛΑ	ΑΡΙΣΤΑ
Συμμετείχα ενεργά κατά τη διάρκεια του μαθήματος; Εξέφρασα τις απορίες μου για κάτι που δεν κατανόησα;					
Ανέπτυξα πρωτοβουλίες κατά τη διάρκεια του μαθήματος/ομαδικής δραστηριότητας;					
Αξιοποίησα τις γνώσεις μου για τη Λογοτεχνία στην ατομική εργασία/ ομαδική δραστηριότητα;					
Αξιοποίησα στοιχεία του λογοτεχνικού κειμένου στην εργασία μου;					
Μπορώ να αναδιηγηθώ το περιεχόμενο;					
Μπορώ να εντοπίσω το βασικό θέμα/θέματα που μελετήσαμε;					
Μπορώ να εντοπίσω μία αφηγηματική τεχνική και να εντοπίσω τη λειτουργία της;					
Είμαι ικανοποιημένος/η από τη συμμετοχή μου στον διάλογο και την ομαδική δραστηριότητα;					

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΔΙΑΒΑΘΜΙΣΗ				
	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΜΕΤΡΙΑ	ΚΑΛΑ	ΠΟΛΥ ΚΑΛΑ	ΑΡΙΣΤΑ
Ένα δυνατό σημείο μου είναι...					
Πρέπει να εργαστώ περισσότερο πάνω σε...					
Αυτό που με προβληματίζει περισσότερο είναι...					
Αυτό που μου άρεσε περισσότερο στην ενότητα που ολοκληρώσαμε είναι...					
Αυτό που με δυσκολεύει να συμμετέχω περισσότερο είναι...					
Αυτό που με βοηθά να συμμετέχω περισσότερο είναι...					
<p>Προβληματισμός σχετικά με την αξία της δημιουργικής γραφής στο μάθημα της Λογοτεχνίας σε σχέση:</p> <ul style="list-style-type: none"> - με την κατανόηση των προσώπων, - με τη δυσκολία της γραφής, - με την κατανόηση του εαυτού μας, - με την ελεύθερη έκφραση και τη συνοχή κοινότητας αναγνωστών 					

